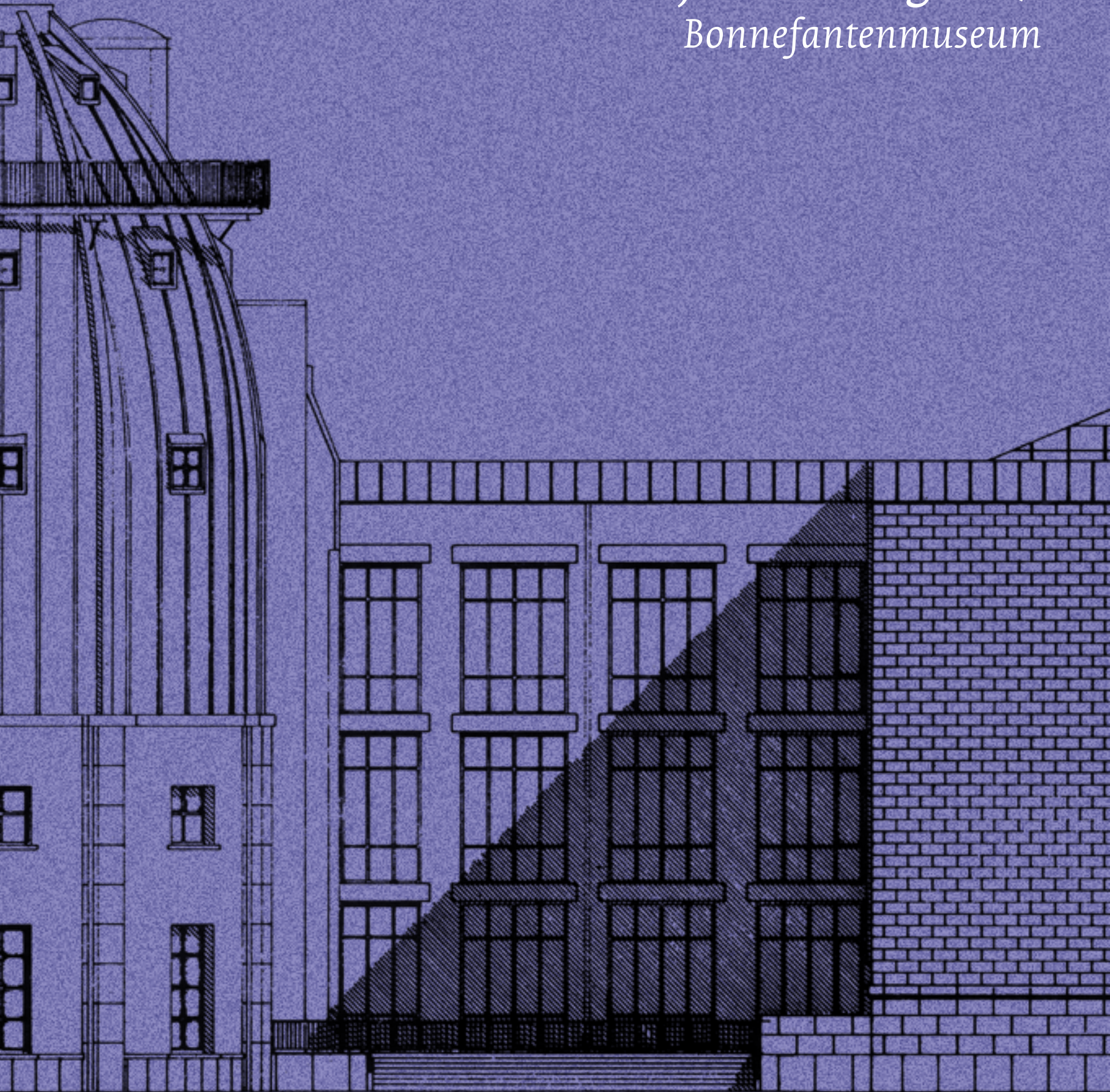
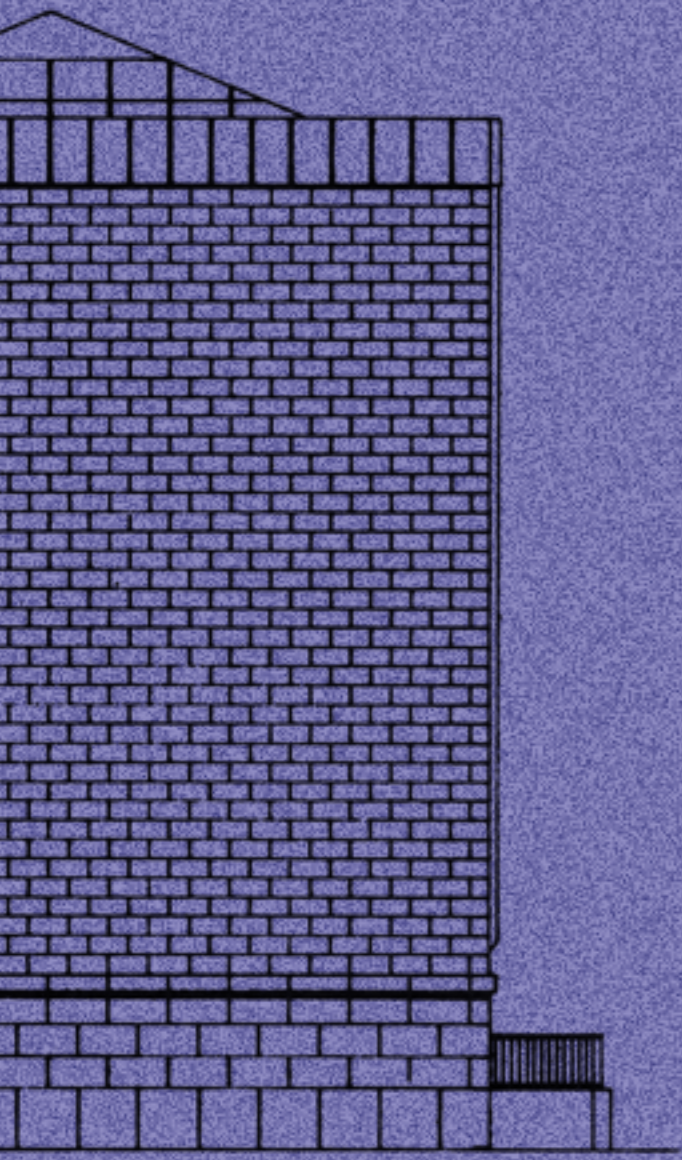

Jaarverslag 2017
Bonnefantenmuseum

Jaarverslag 2017
Bonnefantenmuseum

Inhoud

VOORWOORD DIRECTIE	6
RAAD VAN TOEZICHT	10
BESTUURSVERSLAG	14
Missie en visie	15
Tentoonstellingen	
Hedendaagse Kunst	16
Oude Kunst	45
Bonnefanten Buitenshuis	53
Collectiebeheer en -documentatie	55
Aankopen 2017 – Hedendaagse Kunst	58
Aankopen 2017 – Oude Kunst	61
Schenken 2017 – Hedendaagse Kunst	62
Schenken 2017 – Oude Kunst	62
Langdurige bruiklenen 2017 – Hedendaagse Kunst	63
Langdurige bruiklenen 2017 – Oude Kunst	63
Publicaties	64
Educatie & Publieksbegeleiding	66
Communicatie & Marketing	71
Evenementen	72
Samenwerkingsverbanden	76
Organisatie	77
Bedrijfsvoering	78
Risicoparagraaf	82
Financiële positie	83
Personeelsvertegenwoordiging	84
Stichting Collectie Bonnefantenmuseum	86
Nevenfuncties	87
Vereniging Vrienden van het Bonnefantenmuseum	88

JAARREKENING 2017	93
Balans 31.12.2017	94
Staat van baten en lasten 2017	96
WNT – verantwoording	98

BIJLAGEN	138
Formatieve opbouw (per 31.12.2017)	101
Organisatiestructuur	102
Personeelsbestand 2017	103
Uitgaande bruiklenen 2017 – Hedendaagse Kunst	105
Uitgaande bruiklenen 2017 – Oude Kunst	107
Begunstigers	108

2017 was een wederom een dynamisch jaar voor het museum. We kijken terug op mooie, spannende, en spraakmakende tentoonstellingen, die in totaal 114.000 bezoekers hebben geboeid, verwonderd, en soms ook uitgedaagd. Niet alleen vanwege de schoonheid en de esthetische kwaliteiten die de beeldende kunst hen te bieden heeft, maar ook vanwege de verhalen die er in de kunstwerken besloten liggen. Verhalen over vroeger en over nu, verhalen van dichtbij en ver weg; verhalen die een bezoek aan het Bonnefantenmuseum tot een betekenisvolle ervaring maken. Kunstliefhebbers van alle leeftijden konden genieten van onze vernieuwde vaste presentatie oude kunst, met speerpunten op het gebied van vroege Italiaanse schilderkunst, Zuid-Nederlandse en Maaslandse sculptuur, Nederlandse en Duitse schilderkunst, en niet te vergeten van de weergaloze collectie Neutelings. Op het gebied van de hedendaagse kunst waren er presentaties van onder andere Cai Guo-Qiang, Raymond Pettibon, Ernst Caramelle, Pierre Kemp, Kahlil Joseph, Stanley Donwood, Gilbert de Bontridder en de verzameling van Jacques en Miny Defauwes. Tentoonstellingen passend bij het profiel van het Bonnefanten, dat zich meer en meer onderscheidt als een museum voor de ‘verborgen canon’ van kunst en kunstenaars die (nog) niet overal te zien zijn. Verrassende keuzes, die afwijken van de norm, zoals ook getalenteerde kunstenaars doorgaans afwijken van de norm. Het levert een onderscheidend en herkenbaar profiel, waardoor het museum steeds vaker landelijk en internationaal van zich doet spreken.

De collectie werd in 2017 verrijkt met 24 aankopen en 6 schenkingen. In het oog springende verwervingen waren de werken van Kahlil Joseph, de 16e-eeuwse zandstenen Johannes sculptuur, en de zilveren drie-kranen kan van Joannes L’Herminotte. De laatste werd tijdens de TEFAF aangekocht met steun van de Vereniging Rembrandt en een anonieme particuliere weldoener. Er vond een herijking plaats van de bruiklenen van het Bisschoppelijk Museum en het LGOG, en de vrijwilligers van de Vereniging Maastrichts Aardewerk hebben met veel enthousiasme de inventarisatie van de keramiekverzameling van privéverzamelaar Arie Polling voortgezet.

De Cupola ging dit jaar in transitie. Het werk van Sol Lewitt maakte plaats voor een specifiek voor het museum ontworpen werk van de kunstenaar Stanley Donwood. Hij heeft een optische ruimte gecreëerd door het gebruik van zwarte en witte zigzaggende lijnen.

De upgrade van de begane grond van het museumgebouw ging verder met de herinrichting van de corridors, waar nieuwe kapstokken en folderrekken werden gerealiseerd, en met de lang verwachte metamorfose van de toiletten. Tevens werd het auditorium gerestyled. In 2018 staat de kantoorinrichting op de planning.

Op het gebied van development is tijdens TEFAF 2017 een belangrijke stap gezet, in de vorm van de presentatie van het *Het Bonnefantenmuseum Fonds*, een eigen fonds als onafhankelijke en duurzame bron van inkomsten, dat zich nadrukkelijk niet richt op de korte termijn. Op de lange termijn zal het rendement van het fonds ertoe kunnen bijdragen dat het Bonnefanten zich kan blijven ontwikkelen als een kunst- en kunstenaarsmuseum.

De Museumnacht Maastricht werd op 7 april gehouden. Na het grote succes van de eerste editie deden dit jaar maar liefst 13 locaties mee. De tweede editie werd 'bigger, better, bolder and brighter' dan de eerste editie. Het thema was *The museum is your playground* en dus was het Bonnefantenmuseum voor één avond omgetoverd tot speeltuin voor de bezoekers. De reacties waren alom zeer positief zodat we het event kunnen bijschrijven in de reeks van successen die we het afgelopen jaar hebben kunnen vieren.

In 2017 was het museum voor de vierde keer op rij aanwezig op Pinkpop. In het Bonnefanten Pinkpop-up paviljoen aan de Kalm Aan Laan toonde het museum in samenwerking met de BankGiro Loterij fotografie van Nederlands bekendste tatoeëerder en kunstenaar Henk Schiffmacher. Ruim 6.000 Pinkpop-gangers kwamen op bezoek.

Door reizigers in het streekvervoer werd het Bonnefanten het afgelopen jaar gekozen als 1 van dé 14 bestemmingen van Arriva binnen de provincie Limburg. Deze bestemmingen kregen allemaal een eigen trein. In 2018 krijgt onze "Bonnefantentrein" een echte Bonnefanten-look. Visueel zal de treinreiziger daarmee worden geprikkeld en verleid om het museum te bezoeken.

Ook in 2018 staan er weer spannende projecten op de rol, zoals een solotentoonstelling van de uit Heerlen afkomstige Melanie Bonajo - *The Death of Melanie Bonajo - How to unmodernize yourself and become an elf in 12 steps*. en de eerste Nederlandse museumtentoonstelling van David Lynch - *Someone is in my House*. In nauwe samenwerking met David Lynch zelf zal een vleugelvullend overzicht te zien zijn van vroege sleutelwerken, schilderijen, foto's, werken op papier, geluidswerken, sculpturen, lampen en kortfilms.

Kortom: *never a dull moment* in het Bonnefantenmuseum. Als directie zijn we er trots op dat we al deze activiteiten hebben kunnen realiseren voor onze bezoekers, en daarmee een belangrijke bijdrage hebben kunnen leveren aan het culturele leven in de regio, alsmede aan de ontwikkeling van een onderscheidende professionele museumpraktijk op (inter)nationaal niveau. Voor al die activiteiten geldt echter: we doen het samen! Onze medewerkers zetten zich voortdurend met grote betrokkenheid, kennis van zaken en tomeloze energie in voor het museum, en daarvoor verdienen zij alle lof. Iedereen heel erg bedankt!

Stijn Huijts en Sandra Holtjer
Directie

De Raad van Toezicht van het Bonnefantenmuseum heeft in haar vergadering van 19 juni 2018 de jaarrekening en het bestuursverslag over het jaar 2017 vastgesteld. Vaststelling van de jaarrekening strekt tot decharge van de directie voor het beheer en van de leden van de Raad van Toezicht voor hun toezicht daarop. De jaarrekening is door RSM Nederland Accountants N.V. gecontroleerd en voorzien van een goedkeurende controleverklaring van de onafhankelijke accountant. Deze verklaring treft u aan op pagina 82 en verder. Wij kunnen ons verenigen met het in de jaarrekening opgenomen voorstel van resultaatbestemming.

Het Bonnefantenmuseum werkt sinds 2011 met het Raad van Toezicht – model (een onbezoldigde Raad van Toezicht en een bezoldigde directie). Dit model voldoet goed bij de uitvoering van het statutaire doel van de stichting (o.a. verzamelen, beheren, exposeren, educatie en voorlichting), de organisatiestructuur, het aantal medewerkers en het aantal betrokken vrijwilligers. Daarnaast werkt het Bonnefantenmuseum met een overzichtelijk budget en staat de museumorganisatie goed op de rails. De Raad van Toezicht is nauw betrokken bij alle aspecten van het museum. De belangrijkste onderwerpen van gesprek tussen de Raad van Toezicht en de directie betroffen de implementatie van beleid, collectievorming, planning & control, risicomanagement, fondsenwerving en positionering van het museum.

De Raad van Toezicht kwam het afgelopen jaar vijf keer bijeen. Hierbij waren telkens ook de bestuurders aanwezig. Eén keer werd er vergaderd zonder de directie. Daarbij kwam het functioneren van de directie aan de orde, het functioneren van de Raad van Toezicht en de verhouding tussen de Raad van Toezicht en de directie. Tevens heeft de Raad van Toezicht tweemaal overleg gevoerd met de Personeelsvertegenwoordiging. In 2017 heeft de Raad van Toezicht ingestemd met de volgende beleids- en informatiedocumenten:

- Oprichting Het Bonnefantenmuseum Fonds
- Functiewaarderingsstraject
- Aanbesteding accountantscontrole
- Werkplan/begroting 2018
- Beleidsplan educatie

De Raad van Toezicht en het bestuur volgen de beginselen van deugdelijk bestuur en best-practice-bepalingen met betrekking tot cultural governance zoals vastgelegd in de Code of Ethics van het ICOM en de Governance Code Cultuur. De Governance Code Cultuur geeft richtlijnen voor goed, verantwoord en transparant bestuur van en door culturele instellingen en richtlijnen voor toezicht daarop. De code heeft betrekking op de Nederlandse gesubsidieerde culturele instellingen.

De leden van de Raad van Toezicht van Stichting Provinciaal Museum Limburg (Het Bonnefantenmuseum) beschikken allen over één of meer van de volgende competenties: financieel-economische deskundigheid, HRM- en bedrijfskundige deskundigheid, juridische deskundigheid, kunst- en cultuurhistorische deskundigheid, affiniteit met de overheid en affiniteit met de markt/commerciële sector.

De Raad van Toezicht (ultimo 2017):

- drs. J.H.H. Mans, voorzitter
- drs. J. van den Belt
- prof. dr. C.J.M. Zijlmans
- ir. N.H. Gerardu
- mr. drs. A. Nicolai

MISSIE EN VISIE

Als een typisch kunstmuseum rekent het Bonnefantenmuseum collectioneren, presenteren en educatie tot zijn kerntaken. Als een van de weinige musea in Nederland exploiteert het museum daarnaast een kunstuitleen, met vestigingen in zes Limburgse gemeenten. Sinds 1995 is het museum gevestigd aan de Maasoever in de Maastrichtse wijk Céramique, in een markant en iconisch gebouw dat is ontworpen door de Italiaanse architect Aldo Rossi. Behalve in het 'hoofdgebouw' organiseert het museum ook 'extra muros' tentoonstellingen, onder andere jaarlijks tijdens het Pinkpop festival in Landgraaf, of incidenteel zoals in 2016 in het DWDD Pop-up museum.

Met veel enthousiasme zijn er de afgelopen jaren nieuwe perspectieven ontwikkeld op het profiel en op de maatschappelijke rol die het museum op basis van dat profiel wil vervullen. Perspectieven die samenhangen met de drie fronten waarop het Bonnefanten zich steeds nadrukkelijker profileert:

- Als *kunstenaars museum* met een speciale oriëntatie op de *verborgen canon*,
- Als *academisch museum* dat zich richt op onderzoek, talentontwikkeling en educatie,
- Als *thuishaven* voor de verschillende *communities* waarop het museum zich richt.

Rekening houdend met het onderscheidend vermogen van de collectie en het programmeringsconcept enerzijds, en met de opvatting over de invulling van educatieve en maatschappelijke functie anderzijds, heeft het museum zijn missie als volgt geformuleerd: *Het Bonnefantenmuseum verzamelt, onderzoekt en presenteert markante kunstgeschiedenissen en brengt verbindingen tot stand tussen kunstpraktijken en de gemeenschap.*

Het museum koppelt daaraan een visie die niet uitgaat van een klassieke objectgerichte benadering, maar van het streven om kunst te presen-

teren in relatie tot de maatschappelijke context waarin zij ontstaat, met als doel een breed en divers publiek te betrekken bij de interessante en onderscheidende kunstgeschiedenissen die er te vertellen zijn. Daarbij oriënteert het museum zich speciaal op de 'verborgen canon' van kunst en kunstenaars die (nog) niet op alle mainstream podia te vinden zijn. Een logisch uitvloeisel daarvan is dat het museum zich mede oriënteert op kunst uit niet-westerse regio's zoals Latijns-Amerika, Azië en de Arabische wereld.

In het Bonnefantenmuseum staat nauwe samenwerking met kunstenaars altijd voorop. Het museum gaat uit van de opvatting dat het vooral de kunstenaars zelf zijn, die belangwekkende ontwikkelingen in hun vakgebied genereren en formuleren. Kunstenaars verzetten de piketpalen, curator en instelling zijn sparringpartner.

Het museum voert zijn kerntaken uit ten dienste van de gemeenschap en wil het gevoel van 'eigenaarschap' bij de meest uiteenlopende doelgroepen stimuleren. De functie van het museum is naast die van bewaarplaats ook die van het tot stand brengen van verbindingen tussen de wereld van de kunst en de verschillende *communities* waarvoor die kunst een rol als betekenisgever kan spelen. Uitgangspunt is de overtuiging dat in het contact met kunst mensen geïnspireerd raken door de materiële en immateriële kwaliteiten die de kunstwerken hun te bieden hebben: esthetische idealen, creatieve intelligentie, originaliteit en onafhankelijke kritische reflectie. Het zijn kwaliteiten waardoor de mens kan worden uitgedaagd én geholpen om zichzelf en de wereld waarin hij leeft beter te begrijpen. Deze holistische, lerende houding ten opzichte van de maatschappelijke waarde van kunst encultuur laat zich kernachtig samenvatten in het begrip 'Bildung'.

Hedendaagse Kunst

Cai Guo-Qiang *My Stories of Painting*

30.09.16 - 01.05.2017

Op 29 september 2016 werd de Bonnefanten Award for Contemporary Art 2016 (BACA) uitgereikt aan Cai Guo-Qiang (1957, Quanzhou, Fujian, China). De BACA is de belangrijkste prijs voor internationale beeldende kunst in Nederland en werd in dat jaar voor de negende keer uitgereikt. De Award is een eerbetoon aan een levende niet-westerse kunstenaar met een uitzonderlijk oeuvre en aanwijsbare invloed op andere kunstenaars, tentoonstellers en kunstprofessionals. De prijs bestaat uit een geldbedrag van € 50.000, een publicatie en een solotentoonstelling. Het Bonnefantenmuseum presenteerde samen met de kunstenaar de eerste solotentoonstelling van Cai Guo-Qiang in Nederland: *My Stories of Painting*.

My Stories of Painting was de eerste tentoonstelling die de nadruk legde op de schilderkunst van Cai Guo-Qiang. Het overgrote deel bestond uit een verkenning van diverse schildertechnieken en formaten, met meer dan honderd werken uit verschillende periodes in zijn leven. Veel van deze werken waren nooit eerder publiekelijk te zien.

De tentoonstelling begon met water- en olieverfschilderijen, opdrachten uit Cai's studententijd in China, experimentele werken en olieverfschilderijen met buskruit. Daarna volgde de periode in Japan met schilderijen en tekeningen die volledig met buskruit zijn gemaakt. Een volgend hoofdstuk was gewijd aan de periode waarin Cai zich in New York vestigde en hij internationaal doorbrak. Deze schilderijen, waaronder enkele

recente werken die tot stand kwamen toen Cai zich opnieuw toelegde op het maken van buskruitschilderijen, vormen een reflectie van de unieke uitdagingen waar hij met zijn consistente artistieke werkwijze tegenaan liep. Deze nieuwe fase, waarin hij zwart buskruit vervangt door gekleurd buskruit, toont de enorme drang van de kunstenaar om zijn kinderdroom – schilder worden – uit te laten komen en laat zien hoe hij de confrontatie aangaat met de uitdagingen van de moderne schilderkunst.

Daarnaast speelde in de tentoonstelling zijn familie een grote rol: zijn grootmoeder, zijn ouders, zijn vrouw en zijn dochters. Via schilderijen, foto's en andere werken van deze familieleden – professioneel of als liefhebberij, realistisch of amorf – werd een beeld gevormd van het familieleven van de kunstenaar en is duidelijk te zien hoe ze elkaar generatie na generatie wederzijds beïnvloedden. Bezoekers kregen inzicht in de kunsthistorische achtergrond van de schilderijen en werden ingewijd in zowel de tedere en intieme als de bittere en zware kant van het leven van de kunstenaar.

De begeleidende publicatie *Cai Guo-Qiang: My Stories of Painting* bevat teksten van Cai Guo-Qiang, Stijn Huijts en Lars Nittve, voormalig directeur van het museum M+ in Hongkong, tevens jurylid van de BACA. De publicatie is beschikbaar in het Engels en Nederlands en wordt uitgegeven door Walther König. Met de tentoonstelling en de publicatie van BACA-laureaat Cai Guo-Qiang schenkt het Bonnefantenmuseum aandacht aan een uitzonderlijk en invloedrijk oeuvre binnen de hedendaagse kunst, en laat het zijn publiek kennismaken met een relevant maar voor velen nog onbekend hoofdstuk uit de kunstgeschiedenis.

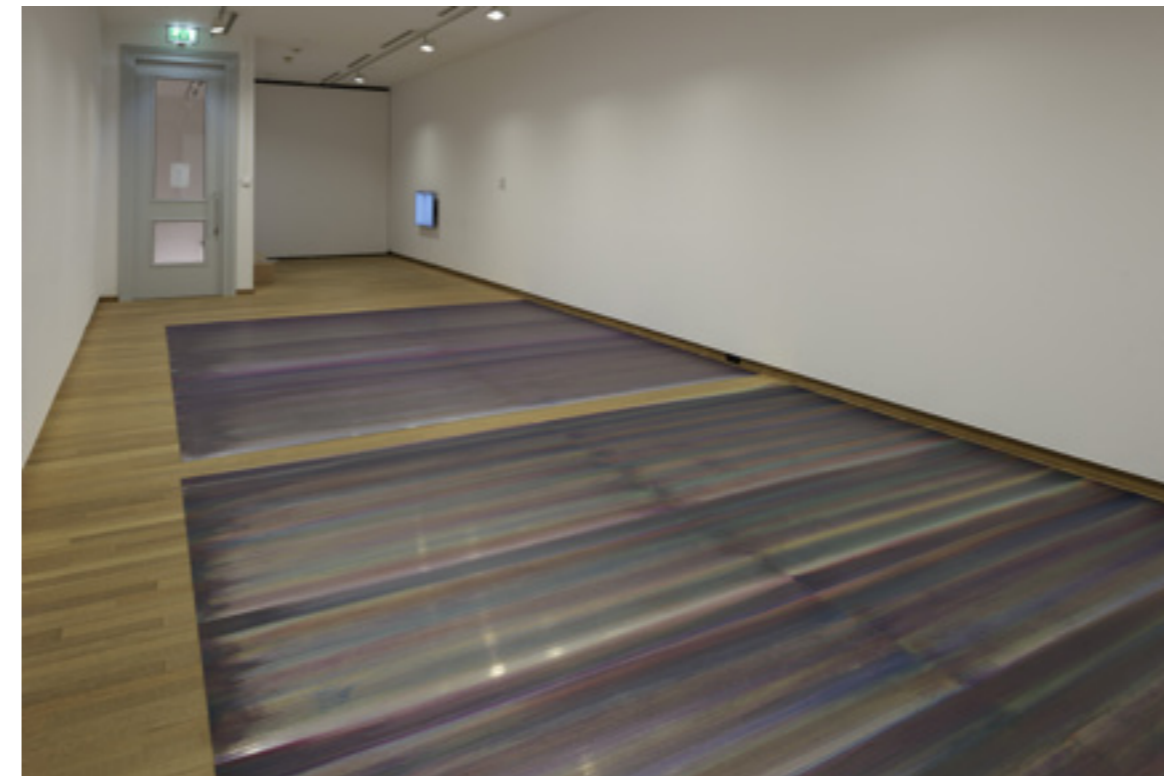

Ton Boelhouwer *floors & walls / from ground*
22.10.2016 - 03.04.2017

De tentoonstelling *floors & walls / from ground* liet bezoekers kennismaken met recente ontwikkelingen in het werk van Ton Boelhouwer (1960, Den Haag). Over zijn werk zegt Boelhouwer zelf: 'Alles wordt opengebroken: er is geen ding, er is geen zelf, er is geen identiteit, er is geen beeld, er is geen verhaal, er is geen betekenis. Er is alleen een ritme van samentrekken en openbreken.' Boelhouwer zette zijn beschilderde aluminium platen schuin tegen de wand, legde ze plat op de vloer of liet ze in gebogen vorm uitwaaiëren over de ruimte.

Ton Boelhouwer woont en werkt in Maastricht en doceert sinds 1994 aan de Maastricht Academy of Fine Arts and Design. Zelf volgde hij vanaf 1979 onderwijs aan de Gerrit Rietveld Academie in Amsterdam. Tijdens zijn studie zette de kunstenaar zich af tegen de hang naar het conceptualisme die aan de academie heerste. In het derde jaar van de opleiding maakte Boelhouwer naar eigen zeggen zijn eerste geslaagde werk: de vorm van een vaas, uitgeknipt, zwart geschilderd en aan de muur geprikt. Het bleek de basis voor zijn latere kunstpraktijk.

BACA PROJECTS

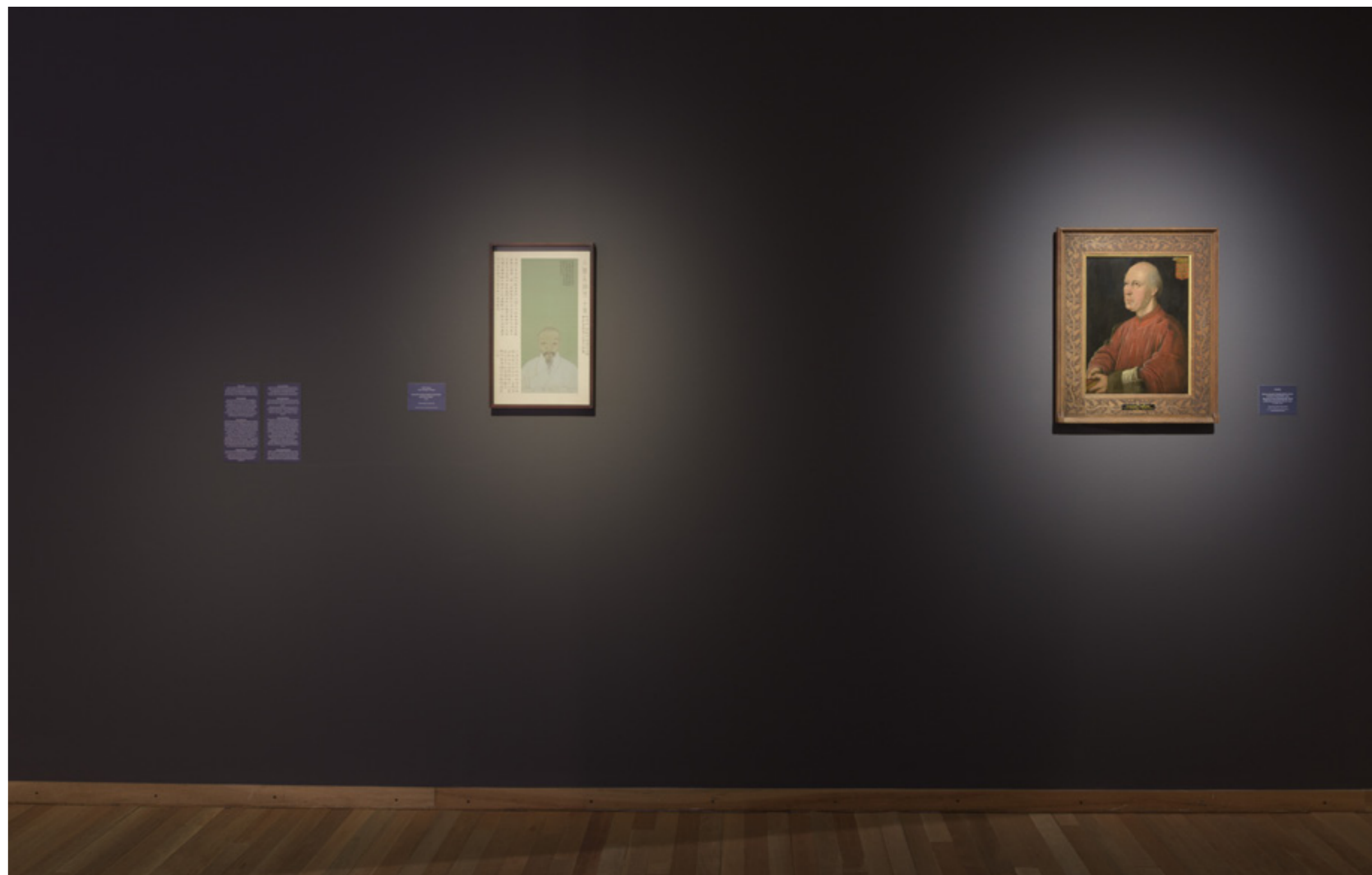
Hao Liang - Aura

How to look at art from China

25.11.2016 - 11.06.2017

Het project *Aura* werd ontwikkeld door kunstenaar Hao Liang en schrijver Hu Fang in dialoog met het Bonnefantenmuseum en Van Eyck. Hao Liang (1983, Chengdu, China) presenteerde in *Aura* in onderlinge samenhang zijn toegewijde onderzoek naar de Chinese kunstgeschiedenis en de Bonnefantencollectie. In samenwerking met Hu Fang toonde hij een nieuwe serie lichtdrukken, een selectie kunstwerken uit de collectie van het Bonnefantenmuseum en werk van Van Eyck deelnemers SulSolSal en Damon Zucconi. Naar aanleiding van het project verschijnt in 2018 een publicatie in samenwerking met het Musée National d'Art Moderne, Centre Pompidou (Parijs) en Vitamin Creative Space (Guangzhou, China), met essays van Catherine David (adjunct directeur, Musée National d'Art Moderne, Centre Pompidou), Hu Fang (schrijver) en Stijn Huijts.

BACA Projects: *Aura* was een samenwerking van het Bonnefantenmuseum en Van Eyck ter gelegenheid van de *Bonnefanten Award for Contemporary Art (BACA) 2016*, uitgereikt aan Cai Guo-Qiang (1957, Quanzhou, Fujian, China). *Aura* vormde tevens het tweede en laatste luik van het project *How to look at art from China*, dat werd mogelijk gemaakt door financiële steun van het Mondriaan Fonds en het Ministerie van Buitenlandse zaken.

Ernst Caramelle Illusion and Revelation

24.12.2016 - 03.12.2017

Oorspronkelijk als glasschilder opgeleid maakt Ernst Caramelle sinds begin jaren tachtig naam met een veelzijdig oeuvre van kunstenaarsboeken, posters, zon-gebleekte papierwerken en illusionistische muurfresco's waarin conceptualisme en schilderkunst op een opmerkelijke manier samenkomen. Het meest in het oog springen zijn wandschilderingen die een ongebruikelijke mengeling tonen van geometrische abstractie en trompe-l'oeil. Met meerdere lagen waterige aquarel- en kleurpigmenten brengt Caramelle vlakke geometrische motieven aan op specifieke delen van de architectuur. Het effect is een verfijnde menging van echte en illusoire ruimte en architectuur waarmee Caramelle schilder Kunstige ruimte op de reële ruimte verovert. De bezoeker vindt zichzelf terug in een ambigue geworden ruimte.

Caramelle maakte een wandfresco in een grote zaal en toonde zon-gebleekte papierwerken en enkele paneeltjes in de ruimte daarachter. Het poreus worden van de grens tussen echt en illusie, reëel en virtueel kreeg een tweede manifestatie in een glasschildering die de raampartijen in de zalen van de eerste en de tweede verdieping visueel verbond. Het is een veelgebruikt motief van Caramelle dat als uitgespaarde vorm op het glas wordt geschilderd en het binnenvallende licht beïnvloedt. Op een tafel voor het raam op de eerste verdieping legde Caramelle ook enkele vellen papier. Deze gekleurde vellen waren deels bedekt en verkleurden in de loop van maanden onder invloed van invallend licht. Halverwege het jaar nam Caramelle de bedekking weg en toen verdween langzaam de verkleuring weer.

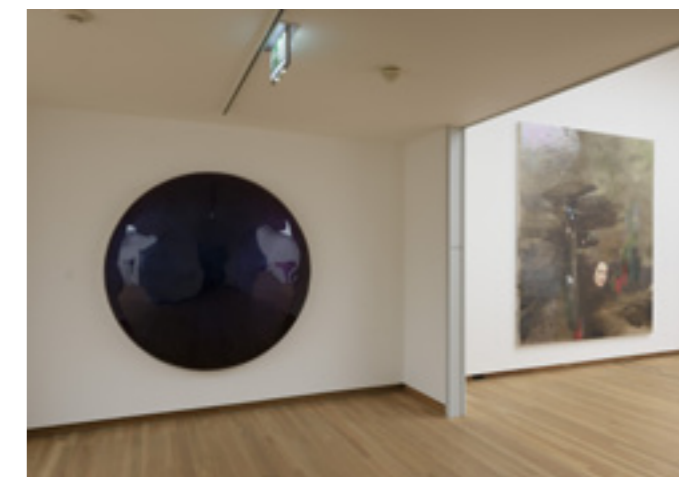

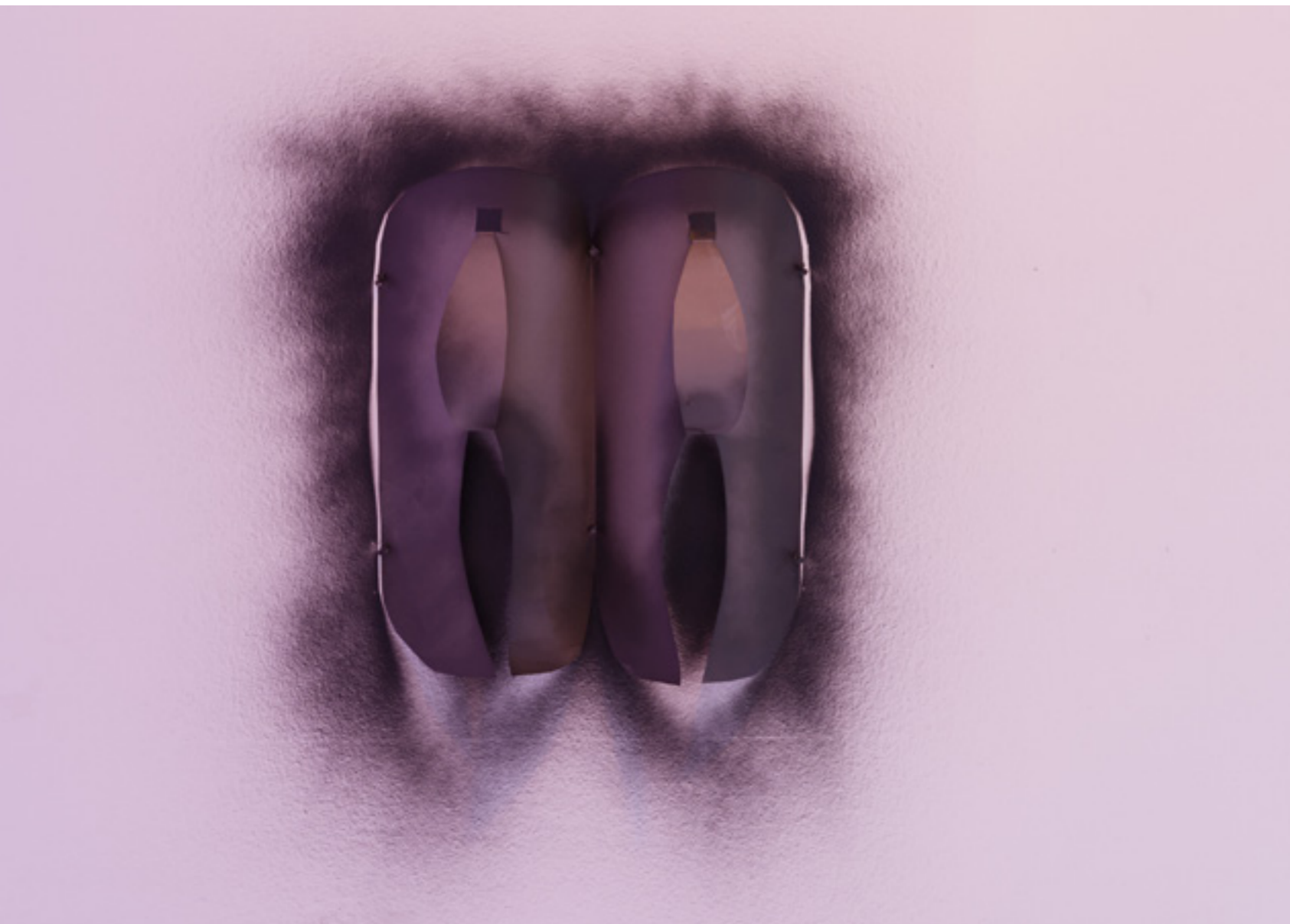
Illusie en openbaring
uit de collectie van het Bonnefantenmuseum
24.12.2016 - 03.12.2017

De tentoonstelling *Illusion and Revelation* van Ernst Caramelle liep gelijktijdig met deze collectiepresentatie. De tentoonstelling van Ernst Caramelle liet zien dat de relatie tussen waarneming en zichtbare werkelijkheid veel complexer en dubbelzinniger is dan we aannemen. Dit inzicht gold als uitgangspunt voor de focus in de opstelling van werken uit de collectie, die per zaal gerangschikt waren in de thema's : illusie en abstractie, illusie en figuratie, illusie en portret, illusie en engagement, illusie en fotografie, illusie en performance, en illusie en architectuur.

In deze collectiepresentatie werd kunst getoond van de volgende kunstenaars:

Francis Alÿs / Monika Baer / Joan van Barneveld / Centrum voor Cubische Constructies / René Daniëls / Jan Dibbets / Peter Doig / Marlene Dumas / Bob Eikelboom / Hadassah Emmerich / Luciano Fabro / Lara Gasparotto / David Heitz / Rodrigo Hernández / Thomas Hirschhorn / Pierre Huyghe / Duan Jianyu / Suchan Kinoshita / Sol LeWitt / Laura Lima / Mark Manders / Katja Mater / Tanja Ritterbex / Roman Signer / Lily van der Stokker / Joëlle Tuerlinckx / Emo Verkerk / William P.A.R.S. Graatsma / Kim Zwarts

Gilbert De Bontridder

Look at me and see what I could not (yet) see.

21.04.2017 – 24.09.2017

Op 20 april opende in het Bonnefantenmuseum de tentoonstelling: *Look at me and see what I could not (yet) see* met werk van de Belgische schilder Gilbert De Bontridder (1944 - 1996) en laureaten van de Gilbert De Bontridder Prijs, welke jaarlijks wordt uitgereikt door de Maastricht Academy of Fine Arts and Design (MAFAD) en Stichting Art Promotion Limburg.

Enkele jaren terug schonk Magda De Bontridder werken van haar man aan het Bonnefantenmuseum en in 2017 werd op MAFAD de Gilbert De Bontridder Prijs voor de twintigste keer uitgereikt. Reden om met een tentoonstelling aandacht te besteden aan de naamgever van de prijs en de laureaten. Het werk van Gilbert De Bontridder en de laureaten ging in deze tentoonstelling een dialoog aan.

Vanaf zijn aanstelling in 1985 als docent aan de Academie voor Beeldende Kunsten in Maastricht, vormde de van oorsprong Belgische schilder Gilbert De Bontridder een belangrijke spil in het Maastrichtse sociaal-culturele leven. Hij organiseerde tal van tentoonstellingen in het roemruchte kunstenaarsinitiatief Het Bassin, was eindredacteur van het gelijknamige tijdschrift, publiceerde over schilderkunst en was lid van kunstcommissies en besturen, waaronder Stichting Limburgs Kunstbezit en de Raad voor de Kunst in Den Haag. Naast artistieke duizendpoot was De Bontridder ook een bevlogen docent die, in weerwil van anti-intellectuele tendensen in de Nederlandse kunstwereld, pleitte voor kunsttheorie en filosofie als grondslag van een kunstenaarschap.

Bij zijn overlijden in 1996 liet Gilbert De Bontridder een oeuvre aan schilderijen en collages na, waaronder enkele monumentale werken in Maastricht en omgeving en een reeks publicaties en teksten over schilderkunst. De Bontridder was naast kunstenaar, schrijver, organisator en curator ook een bevlogen docent aan de academie. Sinds 1997 wordt er een stimuleringsprijs naar hem vernoemd die jaarlijks op MAFAD wordt uitgereikt. Deze Gilbert De Bontridder Prijs is bedoeld als aanmoediging voor afgestudeerde kunstenaars die opereren op het snijvlak van praktijk en theorie.

Het publiek heeft kennisgemaakt met de schilderijontwikkelingen in het oeuvre van Gilbert De Bontridder. Een achttal laureaten, die bij voorkeur als collectief opereren, werd daarbij gevraagd als het ware met terugwerkende kracht een samenwerking aan te gaan met de overleden kunstenaar. Deze jonge kunstenaars adopteerden fragmenten uit zijn werk. Met video-, licht- en geluidswerken gingen zij verder waar De Bontridders oeuvre twintig jaar eerder tot stilstand was gekomen.

Raymond Pettibon A Pen of All Work

02.06.2017 – 29.10.2017

Op 1 juni 2017 opende in het Bonnefantenmuseum het omvangrijke retrospectief *A Pen of All Work* van de Amerikaanse kunstenaar Raymond Pettibon. Voor het eerst sinds vijftien jaar was Pettibon weer met een solotentoonstelling in Nederland te zien. De tentoonstelling was een samenwerking met het New Museum in New York en omvatte ruim 700 werken uit de periode van de jaren 60 tot heden, van kindertekeningen tot zijn meest recente werken op papier, allen gekenmerkt door de onlosmakelijke verbinding tussen tekst en beeld.

Raymond Pettibon (1957, Tucson, VS) is onmiskenbaar een van de centrale figuren binnen de Amerikaanse hedendaagse kunst. Sinds het einde van de jaren 70 vervaardigde de Amerikaanse kunstenaar meer dan 20.000 werken, uiteenlopend van tekeningen, kunstenaarsboeken en ontwerpen voor

platenhoezen tot omvangrijke installaties. In de jaren 80 genoot hij een status als cult-held in het circuit van de punkrock in Los Angeles. Zijn ontwerpen sierden de lp's en flyers van legendarische bands als Sonic Youth en Black Flag.

De overzichtstentoonstelling *Raymond Pettibon: A Pen of All Work* haalde een uitzonderlijk en invloedrijk oeuvre uit de schaduw van zijn punkverleden. De signatuur van zijn werk is een wisselwerking tussen beeld en tekst waarin historische reflectie, emotioneel verlangen, poëtische humor en krankzinnige kritiek tot uiting komen. Zo ook de titel van deze overzichtstentoonstelling. Afgeleid van een frase van de romantische Engelse dichter Lord Byron (1788 – 1824), 'Mine is a pen of all work', waarmee hij aangaf dat hij met zijn pen alle stijlen en genres beheerste. Pettibon wijst permanent op bekende en vergeten verhalen, terwijl hij een expressieve benadering van kleur, lijnen en gebaren gebruikt om complexe emotionele gevoelens uit te lokken.

Pierre Kemp

De hand van Pierre Kemp: Studies, schetsen, werken op papier

22.09.2017 - 07.01.2018

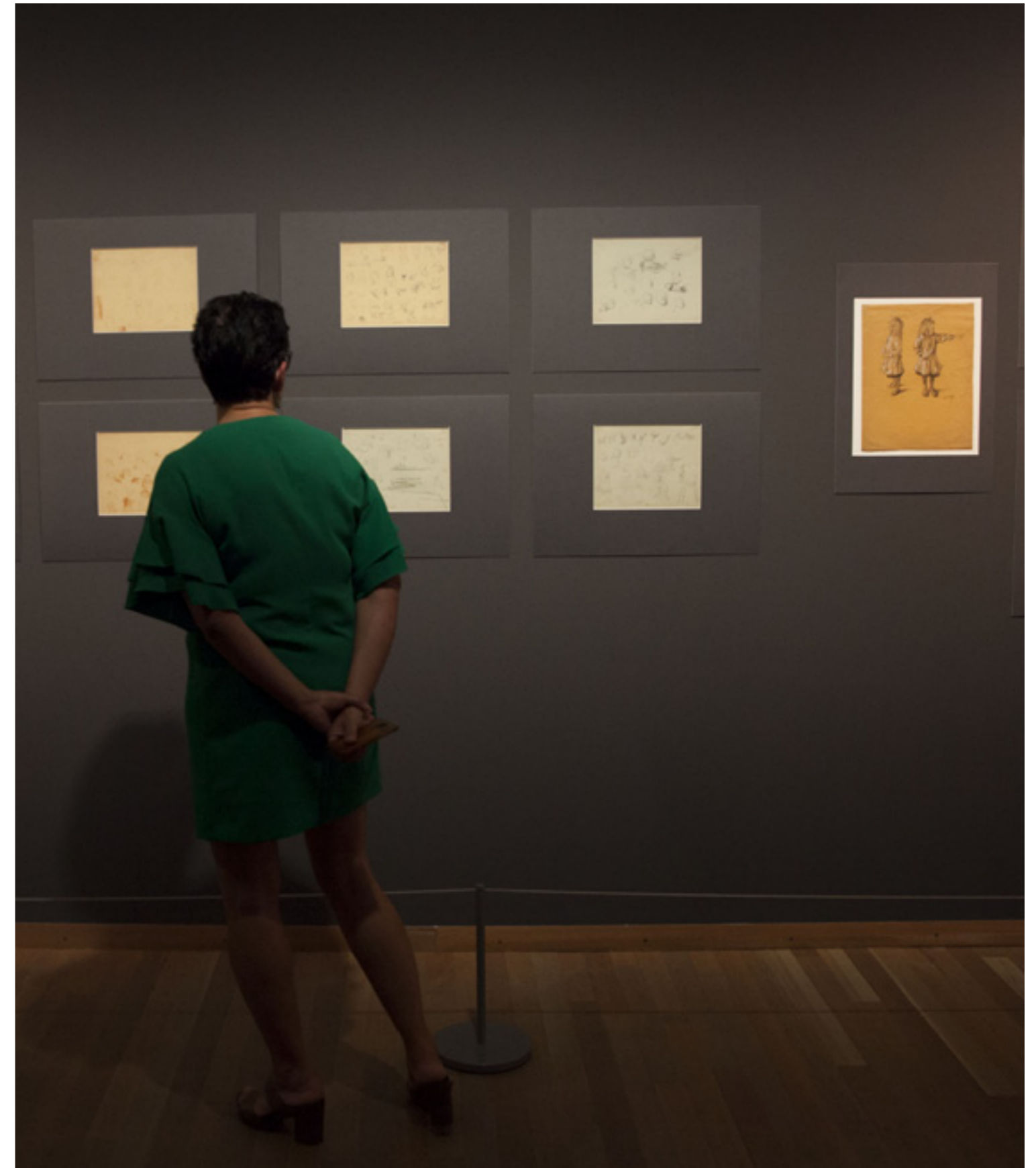
Ter gelegenheid van de vijftigste sterfdag van Pierre Kemp opende op 21 september 2017 in het Bonnefantenmuseum de tentoonstelling: *De hand van Pierre Kemp: Studies, schetsen, werken op papier*. Pierre Kemp behoort tot de grootheden van de Nederlandse poëzie uit de twintigste eeuw. Naast de dichtkunst legde hij zich in zijn jonge jaren tevens toe op de teken- en schilderkunst. Gastconservator en dichter Wiel Kusters stelde een tentoonstelling samen met niet eerder getoonde werken op papier van Kemp uit de periode 1905-1913. Het merendeel hiervan zijn schetsen en studies met als bijzonder onderdeel een drietal schetsboekjes dat bewaard is gebleven uit de periode 1906-1907. De opening werd verricht door mevrouw Annemarie Penn-te Strake, burgemeester van Maastricht.

De jonge Maastrichtenaar Pierre Kemp (1886-1967) treedt na zijn lagere-schooljaren in 1900 als leerling-plateelschilder in dienst van de fabriek waar ook zijn vader werkte, de Société Céramique, gesitueerd op het uitgestrekte terrein waar nu onder andere het Bonnefantenmuseum is gevestigd. Een jaar later schrijft hij zich in bij het Stadsteekeninstituut in Maastricht, waar hij vijf jaar lang avondles volgt in het vak handtekenen. Aan het eind van het cursusjaar 1905-1906 behaalt Kemp de eerste prijs voor ornamenttekenen en de tweede prijs voor handtekenen.

Dankzij deze prestaties wordt hij toegelaten tot de door Robert Graafland (1875-1940) in het leven geroepen Zondagsschool voor Decoratieve schilderkunst, bestemd voor de meest getalenteerde leerlingen. In Graaflands schilderklas komt de nu bijna twintigjarige Kemp te verkeren in het gezelschap van onder anderen Henri Jonas, Jan Grégoire, Charles Hollman, Edmond Bellefroid en later Jos (Jef) Postmes. Als de dan 26-jarige kunstenaar in 1913 via jezuïetenpater Jos van Well financiële middelen krijgt aange-reikt om een jaar lang te werken aan de verdere ontwikkeling van zijn schilderkunstig talent, stopt hij met zijn werk als plateelschilder bij de aardewerfabriek Société Céramique.

Economisch succes lag voor de jonge schilder echter niet in het verschiep. Daarom zet hij vanaf 1914 al zijn kaarten op het schrijven van gedichten en verhalen, een terrein waarop hij zich sinds een jaar of vijf eveneens bewoog. De late jaren twintig zijn belangrijk voor Kemps ontwikkeling. Als dichter vindt hij 'eindelijk' zijn karakteristieke stijl en stelt een uniek dichterklijk oeuvre samen. Het lijkt alsof dit hem stimuleert om zich tussen 1929 en 1936 ook weer op het schilderen toe te leggen. Na deze periode legt hij echter palet en penselen voorgoed aan de kant.

Ter gelegenheid van de tentoonstelling werd een van Kemps originele schetsboekjes uit de tentoonstelling door het Bonnefantenmuseum als facsimile uitgegeven met een uitgebreide toelichting van Wiel Kusters.

Verzameling Jacques & Miny Defauwes
Gastcurator: Catharien Romijn
 13.10.2017 – 23.09.2018

Op 12 oktober 2017 opende in het Bonnefantenmuseum de tentoonstelling *Verzameling Jacques & Miny Defauwes*, waarin de vriendschap tussen het echtpaar Jacques en Miny Defauwes en kunstenaar Jaap Mooy (1915-1987) als leidraad werd genomen. Aan de hand van een selectie werken van Jaap Mooy en werken van hedendaagse kunstenaars uit de Defauwes verzameling, wierp gastcurator Catharien Romijn, bijgestaan door Paula van den Bosch, een verrassende blik op deze eigenzinnige collectioneers.

Orthopedisch schoenmaker Jacques Defauwes en zijn vrouw Miny Defauwes-Bovens leren de Bergense kunstenaar Jaap Mooy (1915-1987) begin jaren tachtig kennen via de Limburgse schilder Lei Molin (1927-1990). Al snel ontwikkelt zich een hechte vriendschap. Het echtpaar voelt zich aangetrokken door Mooys vermogen morele en spirituele zaken onder woorden te brengen; zijn sociale bewogenheid en politiek engagement. De jaren van intense omgang met de flamboyante alleskunner Mooy blijken vormend voor de verzamelaar Defauwes. In de loop der jaren breidt hij zijn collectie uit met opvallende tegendraadse werken van hedendaagse kunstenaars uit binnen- en buitenland, die hij voor een deel ook presenteert in de bedrijfsruimtes van Defauwes Orthopedische Schoentechniek. Ook is Jacques Defauwes initiator en langdurig drijvende kracht geweest achter de Parkstad Limburg Prijs voor jong talent en treden hij en zijn vrouw regelmatig op als opdrachtgever voor kunstenaars.

In de tentoonstelling is werk te zien van: Guillaume Bijl, Antonia Carrara, Knopp Ferro, Mehdi-Georges Lahlou, Andrei Roiter en Simon Schubert, installaties van Jeroen van Bergen, Jos Berkers, Les Deux Garçons, Jürg Geismar, Kristian Kozul, Tracey Snelling en Kris Vleeschouwer, fotografie van Michael Ackerman en Katharina Sieverding, en werken op papier van Jasper de Beijer, Jonathan Callan, Hadassah Emmerich, Alexander Gorlizki, Georg Herold en Lei Molin.

Ter gelegenheid van de tentoonstelling verscheen tevens de monografie *Noord West - Zuid Oost. Jaap Mooy, de kunstenaar en zijn verzamelaar*, die Jacques en Miny Defauwes in eigen beheer hebben uitgegeven. Guy Molin maakte een film over het echtpaar Defauwes die tijdens de tentoonstelling is te zien.

Kahlil Joseph NEW SUNS

01.12.2017 – 25.03.2018

Het Bonnefantenmuseum toonde als eerste Europees museum een grote solopresentatie van de Amerikaanse kunstenaar en filmmaker Kahlil Joseph. De tentoonstelling *NEW SUNS* bestond uit zaalvullende, multidimensionale filminstallaties, aangevuld met werk van Arthur Jafa, Sudade, Michelle Blade, Karon Davis, Faith Childs-Davis, Noah Davis en Henry Taylor, kunstenaars met wie Joseph een nauwe verwantschap voelt. Daarnaast toonde Joseph in het Bonnefanten een primeur, een nieuw autonoom filmwerk waaraan hij al geruime tijd werkte en waarvan ook de titel, *The Philosopher*, pas bij de opening werd onthuld.

Kahlil Joseph (1981, Seattle, VS) werd door zijn ouders Keven Davis en Faith Childs-Davis van jongs af aan aangemoedigd om zich te interesseren voor de kunst. Eind jaren 90 verlaat Joseph Seattle en trekt naar Los Angeles waar hij, net als zijn ouders, terecht komt op de Loyola Marymount University. Hij volgt er de filmopleiding en uiteindelijk zorgen lessen over Aziatische cinema en het zien van onconventioneel hedendaags filmwerk uit dit spectrum, voor een ommekeer in zijn benaderingswijze van het medium film. Hij laat de geijkte manier van het filmen los en richt zich op zijn eigen verhaalwijze, vertelt vanuit zijn eigen perspectief en zijn Afro-Amerikaanse identiteit. Vooral dankzij de samenwerking met filmregisseur Terrence Malick, vormt Joseph grotendeels zijn eigen stijl. In commerciële producties voor artiesten als Flying Lotus (2012) en Kendrick Lamar (2013) is deze zichtbaar. Maar pas wanneer onafhankelijk van elkaar de curatoren Kara Walker en vervolgens zijn broer Noah Davis (1983-2015) enkele van zijn

werken opnemen in verschillende groepstentoonstellingen in 2014, respectievelijk in het Institute of Contemporary Art in Philadelphia en The Underground Museum in Los Angeles, is de basis van zijn kunstenaarschap gelegd en verfijnt hij zijn stijl. Recente tentoonstellingen in The Museum of Contemporary Art (Los Angeles), het New Museum (New York), het Tate Modern (Londen) en tijdens Art Basel Unlimited, markeren Joseph's definitieve doorbraak in de internationale kunstwereld.

In zowel Joseph's autonome werk als werk in opdracht, geeft zijn standpunt hem een krachtig palet om te werken vanuit de emotie van het leven; vreugde en pijn, leven en dood, identiteit en spiritualiteit. Joseph vangt ze in alledaagse scènes afgewisseld met angstaanjagende, droomachtige beelden. Wellicht nog belangrijker dan beeld is de muziek in zijn werk. Het beeld is haast ondergeschikt aan de bewust en zorgvuldig gekozen muziek die hij vervolgens verbasterd tot nieuwe composities ter versterking van de visuele beelden. Of zoals hij zijn werken zelf noemt, het zijn 'visuele riffs'.

In de tentoonstelling *NEW SUNS* waren naast *The Philosopher* onder andere de volgende kunstwerken te zien: *Until the Quiet Comes* (2012), *m.A.A.d.* (2014), *Wildcat* (Aunt Janet) (2016), *Wizard of the Upper Amazon* (2016), *AliceTM* (You don't even have to think about it) (2016) en *Black Mary* (2017).

Stanley Donwood *Optical Glade*

Vanaf 01.06.2017

De Engelse kunstenaar Stanley Donwood heeft de markante Cupola in het Bonnefantenmuseum omgetoverd tot een opmerkelijke installatie. Donwood voorzag de ronde toren aan de binnenzijde in vier weken tijd van de duizelingwekkende zwart-witte muurschildering *Optical Glade*. In samenwerking met Radioheads frontman Thom Yorke heeft Donwood er voor de 'optimale beleving van de mysterieuze en haast sacrale ruimte' tevens een geluidscompositie aan toegevoegd. Deze unieke installatie is gedurende twee jaar in het museum te zien.

Optical Glade is afgeleid van een linoleumsnede met de titel *Optical Tree* die Donwood een paar jaar geleden maakte; een geometrische reductie van de belangrijkste kenmerken van een boom. Voor de ronde binnentoren koos Donwood de vorm van een gestileerde ring van omgekeerde bomen. Hun gegroefde stammen lopen omlaag vanaf de achthoekige lichtbron in de top van de Cupola en hun takken en twijgen slingeren zich rond de wanden waardoor ze de illusie wekken van een door de maan beschenen schaduwkooi, een toevluchtsoord – of een valkuil. Het werk is geïnspireerd door de open plekken in de Noord-Europese bossen en het oude en mysterieuze 'Seahenge' in het oosten van Engeland dat tijdens een zware winterstorm bloot kwam te liggen. De muurschildering in de Cupola wordt begeleid door Thom Yorke's geluidscompositie *Subterranea v3* en is op oneindig verschillende manieren te beluisteren. In de kern ervan zijn geluiden verborgen die aan het eind van de zomer, bij zonsopkomst en -ondergang, in een loofbos zijn opgenomen.

Stanley Donwood is het pseudoniem van Dan Rickwood (1968, Essex, Engeland). Donwood studeerde aan de Universiteit van Exeter waar hij Thom Yorke ontmoette en waar ze goede vrienden werden. Voor zowel Radiohead als Yorke's soloprojecten ontwerpt hij sinds midden jaren 90 de albumhoezen en posters, en hij is daarmee letterlijk beeldbepalend voor de visuele identiteit van de wereldvermaarde musici. Donwood maakt daarnaast veelvuldig vrolijk ogende illustraties met sociaal-politieke boodschappen en autonoom werk dat herinnert aan open ruimtes en desolate landschappen. Naast zijn kunst schrijft en publiceert Donwood boeken met korte verhalen, waaronder *Humor* (2014), en blogt hij via zijn eigen site slowlydownward.com over alles wat hem bezighoudt.

Stanley Donwood

Paintings from A Moon Shaped Pool

01.06.2017 - 03.09.2017

Aanvullend op de nieuwe installatie toonde Donwood de dertiendelige serie *Paintings from A Moon Shaped Pool*. Deze serie ontstond tijdens de opnames van het recente album 'A Moon Shaped Pool' van Radiohead. Eén van de schilderijen uit de serie is afgebeeld op de cover van dit album. De werken zijn tussen eind zomer 2015 en eind winter 2016 op twee locaties gemaakt, de Provence in Frankrijk en Oxfordshire in Engeland, waarbij het heersende weer mede bepalend was voor de compositie van de schilderijen.

Stanley Donwood Apocalypse Maastricht

Speciaal voor het museum heeft Stanley Donwood een lino-snede van Maastricht gemaakt. *Apocalypse Maastricht* is de meest recente 'apocalyps' in een serie die in 2006 met *London Views* begon. Andere werken in de serie zijn *Fleet Street Apocalypse*, *Lost Angeles* en *The Contagion of New Troy*. De lino-snede is gedrukt in een oplage van 100 stuks, door Donwood genummerd en gesigneerd en wordt te koop aangeboden in de webshop en in de museumshop van het Bonnefantenmuseum.

Nominatie tentoonstelling : van gerlach en koop

De tentoonstelling : van gerlach en koop, die in 2016 te zien was in het Bonnefantenmuseum, werd in juni 2017 door AICA Nederland (Internationale Vereniging van Kunstcritici/Association Internationale des Critiques d'Art) genomineerd voor de AICA Oorkonde 'Beste tentoonstelling 2014-2016'. Deze oorkonde wordt sinds 1997 beurtelings toegekend aan een kunstinstelling, publicatie en tentoonstelling in Nederland. Over de periode 2014 - 2016 waren er drie genomineerden, naast het Bonnefantenmuseum tevens: *A year at the Stedelijk*: Tino Sehgal (2015) in het Stedelijk Museum Amsterdam, *Jheronimus Bosch - Visioenen van een genie* (2016) in het Noordbrabants Museum in Den Bosch.

Juryleden Edo Dijsterhuis, Laura van Grinsven en Joke de Wolf stelden de nominaties voor de AICA Oorkonde 2017 samen. "De tentoonstelling : van gerlach en koop is buitengewoon inspirerend door de manier hoe het collectief de collectie als materiaal gebruikte voor eigen werk en door wijze waarop ze nieuwe en potentiële verhalen over de collectie weten te genereren. Ook prijzen wij het inzicht van curator Paula van den Bosch die het collectief zoveel vrijheid gaf om de collectie op deze wijze te gebruiken", aldus de jury. De Oorkonde werd uiteindelijk gewonnen door Tino Sehgal en het Stedelijk Museum Amsterdam.

TENTOONSTELLINGEN

Oude Kunst

Nieuwe collectieopstelling

Vóór aanvang van TEFAF 2017 kon het museum de volledig hernieuwde collectiepresentatie oude kunst presenteren, waaraan achter de schermen al lange tijd werd gewerkt en waarvoor in de voorgaande jaren gericht langdurige bruiklenen werden verworven en begeleidende catalogi werden gepubliceerd.

Sinds de illustere naoorlogse directeur Timmers, die Maastricht en het Maasland veel meer beschouwde als culturele draaischijf tussen de culturele centra Vlaanderen, Holland en het Rijnland, dan als bijwagen van Holland, richt het Bonnefantenmuseum zich op de Zuid-Nederlandse en Maaslandse kunst van c. 1350-1650.

Sinds 2012 heeft herbezinning op de eigen geschiedenis en collectie plaatsgevonden, en zijn tentoonstellingen en presentaties gerealiseerd met een scherp oog voor de regionale kunstgeschiedenis. Per 2017 is het museum overgegaan tot een collectieopstelling oude kunst die recht doet aan de kwaliteit en diversiteit van de eigen collecties en deze in samenhang presenteert. De objecten werden zowel chronologisch als thematisch gerangschikt en de geleidelijk toegenomen focus op beeldhouwkunst is duidelijk zichtbaar.

Uitgangspunten

- Een volwaardige en representatieve doorsnede van de verschillende deelcollecties oude kunst.
- Een opstelling die is opgebouwd vanuit een degelijk kunsthistorisch perspectief en waar mogelijk tegemoet komt aan de historische situatie.
- Een opstelling waarin waar mogelijk en verantwoord nadruk wordt gevestigd op regionale kunstproductie.
- Een opstelling die zich leent voor het leggen van dwarsverbanden op verschillende niveaus.
- Aandacht voor de materiële aspecten van kunst (i.s.m. Stichting Restauratie Atelier Limburg).
- Een flexibele opstelling: een die zijn waarde behoudt en zijn verhaal blijft vertellen als gedeelten van de presentatie tijdelijk niet toegankelijk zijn.

Uitwerking

Het skelet van de collectie oude kunst, en daarmee van de collectieopstelling zijn de deelverzamelingen Nederlandse- en Duitse schilderkunst, de Italiaanse schilderkunst en de middeleeuwse sculptuur. De collectie Neutelings is integraal en in een aparte zaal ondergebracht.

Het grootste collectieonderdeel, de Nederlandse en Duitse schilderkunst, betreft voor de helft kunst die vaak op zaal te zien was en waaraan het Bonnefantenmuseum zijn goede reputatie op dit gebied dankt. Daarnaast werd de opstelling met bruiklenen verrijkt met kunstenaars uit de latere periode (1650-1800) uit zowel de Noordelijke als de Zuidelijke Nederlanden die aanzienlijk minder frequent op zaal te bewonderen waren. In de opstelling is de collectie Duitse schilderkunst geïntegreerd, en parallel eraan wordt een selectie uit de rijke collectie beeldhouwkunst en Italiaanse schilderkunst getoond, waarbij relaties en confrontaties tussen de verschillende collectiedelen zijn gerealiseerd.

Hoofdparcours

Het hoofdparcours van de collectieopstelling bestaat uit zalen die afwisselend thematisch, chronologisch of geografisch zijn gerangschikt. Zo wordt de Italiaanse kunst veelal per stad of regio geconcentreerd, maar daarnaast in dialoog met Duitse kunst uit dezelfde periode. Rond het thema 'retabels' worden schilder- en beeldhouwkunst in onderlinge samenhang gepresenteerd, en voor de zestiende en zeventiende eeuw wordt juist het spanningsveld tussen de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden gepresenteerd, en hun wederzijdse afhankelijkheid van Italië. De beeldhouwkunst waaiert uit van bekende werken uit de eigen regio naar een dwarsdoorsnede van kunstwerken van verder weg, uit Frankrijk en Duitsland. In de opstelling wordt concreet een vijftal thema's aangesneden en de meeste zalen in de opstelling passen in meerdere thema's:

Zuid-Nederlandse en Maaslandse sculptuur 1300-1550

Van oudsher een van de zwaartepunten van het museum. Uiteraard met onze eigen 'usual suspects' Jan van Steffeswert en de Meester van Elsloo, maar ook de klein sculptuur uit de collectie Neutelings, het Duits retabel in zijn context en de Antwerpse retabelproductie uit de zestiende eeuw. In de nieuwe opstelling zijn drie zeldzame stukken Franse steensculptuur opgenomen die al decennia niet voor het publiek te zien waren en voor dit doel werden behandeld door de SRAL. Bovendien werd in maart 2017 op TEFAF een Bourgondische Johannes de Doper aangekocht ter versterking van dit getalsmatige kleine collectiedeel. Toevoeging van verdere langdurige bruiklenen uit de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis in Brussel en het Suermondt-Ludwigmuseum in Aken is voorzien in 2018.

Nederlandse en Duitse schilderkunst 1500-1800

Getalsmatig een belangrijk collectieonderdeel dat voert van de nasleep van de Vlaamse Primitieven, via Pieter Coecke en zijn Antwerpse collega's naar Aertsen en Brueghel. Uit de zeventiende en achttiende eeuw is een klein maar sterke en diverse selectie opgenomen, waarvoor bruiklenen van collega-instellingen en particulieren een belangrijke impuls hebben gegeven.

Werkplaatspraktijk en technische aspecten van kunstproductie

Sinds 20 jaar een aandachtspunt van ons museum dat we graag handhaven. De spil is uiteraard het restauratieatelier. De retabels en retabelfragmenten (sculptuur en schilderijen) in de A-vleugel worden gespiegeld door het atelier van Brueghel aan de C-zijde.

De artistieke wisselwerking tussen Italië en het noorden

Dit thema wordt uitgewerkt door de vier kabinetten Italiaanse schilderkunst te confronteren met de zestiende- en zeventiende-eeuwse Nederlandse schilderkunst. Daarnaast wordt er ingegaan op de diepe sporen die de Italiaanse en klassieke kunst – meest van alles de menselijke figuur – heeft nagelaten op de Nederlandse kunst van deze periode. Dit laatste thema had niet gerealiseerd kunnen worden zonder een genereuze nieuwe bruikleen van maar liefst vijf schilderijen op het gebied van Vlaamse barokschilderkunst uit het Rijksmuseum Amsterdam.

Capita Selecta - Interventies

Onder deze noemer zijn de presentaties te vatten van kleine coherente collectiedelen zoals het zilver. Evenals de middeleeuwse beeldhouwkunst staat het Maastrichts zilver sinds enkele jaren weer volop in de belangstelling en is nagevoeg de gehele collectie burgerlijk zilver op zaal gebracht. Net als de beeldhouwkunst werd de verzameling zilver in 2017 vergroot, onder andere met een zeldzame drie-kranen kan. De collectie Neutelings is overigens ook als Capita Selecta te interpreteren.

Schatkamer Collectie Neutelings

Net voor de openstelling van de volledig vernieuwde collectieopstelling oude kunst werd de laatste hand gelegd aan een ingrijpende verbetering van één zaal in het bijzonder: de Collectie Neutelings. Deze omvat het legaat van verzamelaar Willem Neutelings (1916-1986), die zich vanaf de jaren 60 toeleegde op het verzamelen van middeleeuwse religieuze kunstvoorwerpen.

De verzameling bestrijkt de West-Europese (klein) sculptuur van de middeleeuwen en laat zich onderverdelen in een aantal deelgebieden: Frans email uit de regio Limousin; Parijse en Noord-Franse luikjes; panelen uit albasten retabels uit de omgeving Nottingham; marmer- en steensculptuur uit Frankrijk, Duitsland en de Nederlanden en houten retabels en retabelfragmenten uit Vlaanderen en Brabant. Willem Neutelings was zich sterk bewust van de uniciteit van zijn verzameling en droomde zelfs van een eigen museum. Dat zagen ook zijn vrouw en kinderen die zijn wens een eigen museum te stichten zo veel mogelijk wilden respecteren. Nu, drie decennia na het overlijden van Willem Neutelings, is deze wens in vervulling gegaan in de vorm van een eigen schatkamer in het Bonnefantenmuseum. Daarmee wordt recht gedaan aan de museale kwaliteit van de kunstwerken en tegelijk de huiselijke intimiteit behouden die zo kenmerkend was voor de omgang met de collectie door de verzamelaar.

Bonnefanten Buitenshuis

Pinkpop, Landgraaf

Bonnefanten Pinkpop-up museum, Landgraaf

Henk Schiffmacher – Fotograaf

3 - 4 - 5 juni 2017

In 2017 was het Bonnefantenmuseum voor de vierde keer op rij aanwezig op het Pinkpop festival in Landgraaf met het Bonnefanten Pinkpop-up museum. In het paviljoen aan de Kalm Aan Laan toonde het museum in samenwerking met de BankGiro Loterij voor het eerst fotografie van Nederlands bekendste tatoeëerder en kunstenaar Henk Schiffmacher. Naast tatoeëerder is Schiffmacher ook bekend als schrijver, kunstschilder en fotograaf. Het in 2017 verschenen fotoboek 'Henk Schiffmacher – Fotograaf' vormde de aanleiding om Schiffmachers werk te tonen. De tentoonstelling bevatte foto's bestaande uit een wilde mix van culturen, nationaliteiten, gewoontes en excessen tegen een achtergrond van vintage stadsgezichten en tijdloze landschappen, die je mee terug nemen in de tijd alsof je erbij was. Een weergave van Schiffmachers unieke kijk op de wereld vier decennia geleden: rauw, puur, direct en ongekend.

De BankGiro Loterij kreeg als partner de gelegenheid om hun achterban een unieke Bonnefanten Pinkpop-beleving aan te bieden. Andersom was het museum in de gelegenheid om de kruisbestuiving tussen kunst en muziek te versterken en uit te breiden met extra features op het drie-daagse festival. Deze samenwerking bleek de succesvolste winactie van de BankGiro Loterij van 2017, een samenwerking in 2018 zal dan ook wederom gerealiseerd worden.

Schiffmacher was alle drie de festivaldagen aanwezig en zorgde voor een enthousiaste buzz onder de festivalgangers. Foto's, selfies, handtekeningen op T-shirts en lichaamsdelen, Schiffmacher deed geduldig mee. Ook de pers was getriggerd door het project: resulterend in radio-interviews op 3 voor 12, NPO 3 / BNN en L1 en in tv-compilaties van Pinkpop op NPO 3. Naar aanleiding van de tentoonstelling op Pinkpop gaf Henk Schiffmacher op 18 juni 2017 een lezing in het Bonnefantenmuseum.

COLLECTIEBEHEER EN -DOCUMENTATIE

Collectiebeheer en programmering gaan in het Bonnefantenmuseum hand in hand. De groeiende collectie en een toenemend in- en uitgaand bruikleenverkeer vragen blijvend om aanscherping van procedures, oriëntatie op innovatie en efficiënt depotbeheer.

In 2017 werden binnen de omvangrijke bruikleencollectie van het Limburgs Geschied- en oudheidkundig Genootschap kwalificaties toegekend als kerncollectie, zijnde objecten van museaal belang, objecten die contextueel van belang zijn en objecten die in aanmerking komen voor herplaatsing. Op basis daarvan kon de lopende bruikleenuitvoering worden geactualiseerd.

Een aanzienlijk deel van de kerkelijke kunst die in het Bonnefantenmuseum is te zien, komt uit de collectie van het Bisschoppelijk Museum. In 2017 werd gestart met het teruggeven van het niet-museale deel van deze collectie aan de eigenaren, in de meeste gevallen parochies. Het gaat om beelden, schilderijen, boeken, textilia en liturgisch vaatwerk, die lange tijd werden opgeslagen in de depots van het museum. De eerste fase van dit herplaatstingstraject kon in 2017 worden gerealiseerd. In 2018 worden de overige deelcollecties herplaatst.

Met veel enthousiasme hebben de vrijwilligers van de Vereniging Maastrichts Aardewerk de inventarisatie van de keramiekverzameling van privéverzamelaar Arie Polling voortgezet. Inmiddels werden ca. 4.500 objecten uit deze collectie vakkundig in kaart gebracht.

Aanvullende middelen van de Provincie Limburg maakten het mogelijk de meerjarige behandeling van het befaamde Corpus van Jan van Steffeswert

door de Stichting Restauratie Atelier Limburg, versneld te behandelen. Het beeld is in 1983 door de Kannunik Salden Stichting in bruikleen afgestaan aan het Bisschoppelijk Museum en ondergebracht in het Bonnefantenmuseum. Het Triomfkruis hing in het verleden aan het gewelf in de Nieuwenhofkapel in Maastricht. Het huidige projectplan voorziet in beëindiging van de behandeling in 2024. Daarbij wordt de oorspronkelijke polychromie onder meerdere overschilderingen weer zichtbaar. Tijdens de Heiligdomsvaart in 2018 zal de behandeling tijdelijk life op zaal te bezichtigen zijn door de museumbezoekers.

In het kader van de Elective Collection Management and Conservation maakten studenten van de Universiteit Maastricht, vanuit de theorie ook dit jaar weer kennis met de dagelijkse praktijk van collectiebeheer en conserveringsvraagstukken. Bovendien werd er een onderzoeker aangesteld voor het project 'New Approaches in the Conservation of Contemporary Art' (NACCA). Zij onderzoekt 'Private Collections as Caretakers'. Als casestudy bestudeert zij onder meer de ins & outs rond de voormalige collectie van Jo en Marlies Eyck, die sinds 2012 deel uitmaakt van de museale verzameling van het Bonnefantenmuseum. Dit project loopt tot najaar 2019.

In 2017 vond de kick-off plaats van het Plastics Project, een initiatief van de Stichting Behoud Moderne Kunst, in samenwerking met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed. Veel museale collecties herbergen objecten, vervaardigd van kunststof. Hiervoor is specialistische kennis vereist. Tien vooraanstaande musea, waaronder het Bonnefanten, werken samen met de SBMK en RCE aan het identificeren, registreren en vanuit preventief-conserverend oogpunt bestuderen van een representatief deel van deze collecties. Doel is te komen tot de ontwikkeling van een collectie-survey, een 'do it yourself' identificatiekit en een digitale tool met alle benodigde informatie voor identificatie en conservering van de tien meest voorkomende, problematische kunststoffen in kunstcollecties. Het project loopt tot medio 2019.

Eind 2017 werd de laatste hand gelegd aan het digitaliseringsplan ten behoeve van de toegankelijkheid van de online museumcollectie. Met de aanstelling van een projectcoördinator krijgt een en ander in 2018 eindelijk zijn definitieve beslag.

AANKOPEN

Aankopen 2017 – Hedendaagse Kunst

Inv.nr. 6043
gerlach en koop
Verminderde ruimte, 2010
Twee ineengeschoven bureaus
79 x 121 x 76 cm
gerlach en koop

Inv.nr. 6061 a-c
Melanie Bonajo
Night Soil Trilogy #1-#3, 2014-2016
Zaalvullende installaties met video
Galerie Akinci, Amsterdam

Inv.nr. 6071
Evelyn Taocheng Wang
Giraffe in Broccoli garden, 2016
Acrylverf, waterverf, inkt en potlood op
rijstpapier
156,5 x 115 cm
Galerie Fons Welters, Amsterdam

Inv.nr. 6072
Evelyn Taocheng Wang
Untitled No. 1, 2016
acrylverf op doek
150 x 100 cm

Inv.nr. 6073
Evelyn Taocheng Wang
Tug Boat! Celery and Children on Water, 2016
Acrylverf, waterverf, inkt en potlood op
rijstpapier
155,5 x 115 cm
Galerie Fons Welters, Amsterdam

Inv.nr. 6074
Evelyn Taocheng Wang
Wind from our Electrical Fan is Also Strong, Sirl, 2015
Acrylverf, waterverf en potlood op rijstpapier
100 x 106,2 cm
Galerie Fons Welters, Amsterdam

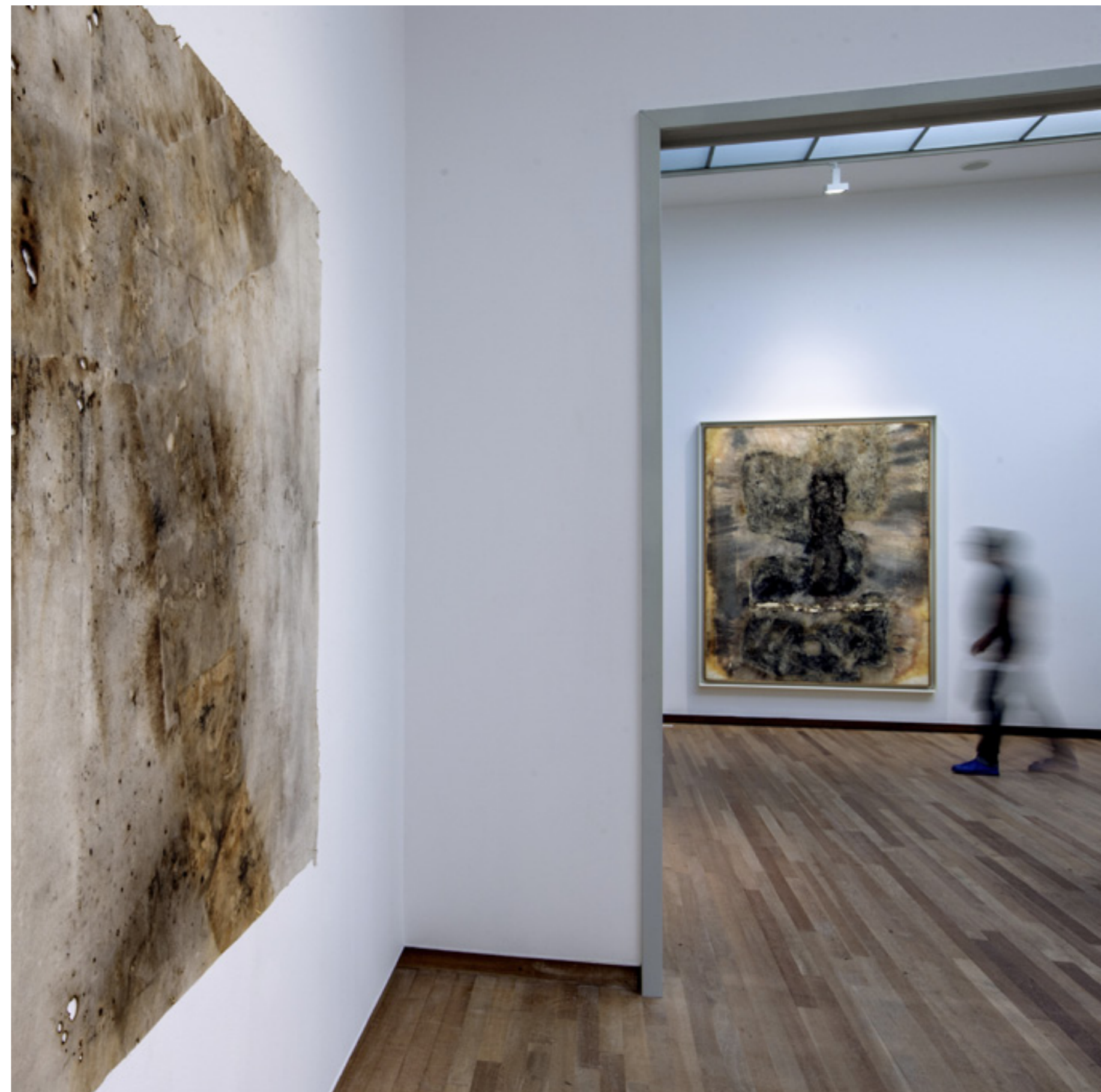
Inv.nr. 6075
Cai Guo-Qiang
Boy's Doodle, 2016
Buskruit op doek
160 x 130 cm
Cai Guo-Qiang, Quanzhou

Inv.nr. 6087
Ton Boelhouwer
Inversions part 3, 2016
Olieverf op aluminium en doek
Zaalvullende installatie
Ton Boelhouwer, Maastricht

Inv.nr. 6238
Ton Boelhouwer
Threshold, 2003
Olieverf op aluminium
2 x 90 x 18 cm
Ton Boelhouwer, Maastricht

Inv.nr. 6077
Tanja Ritterbex
Selfie series, 2015-2016
Gemengde techniek
Verschillende afmetingen
Ornis A. Gallery, Amsterdam

Inv.nr. 6080
David Lynch
Gray Amber Lamp, 2011
Staal, hars, gips
180 x 91 x 31 cm
Kayne Griffin Corcoran, Los Angeles

Inv.nr. 6087
Hao Liang
Portrait of a Non-monk, Non-Taoist and Non-scholar,
2016
Inkt op zijde
52 x 34 x 4 cm
Vitamin Creative Space, Guangzhou

Inv.nr. 6079
Hao Liang
Aura - Collotype Fascimile of the True View, 2015-
2016
Geprint papier
52 x 40 cm
Vitamin Creative Space, Guangzhou

Inv.nr. 6082
Ciprian Muresan
Plague Column #5, 2017
Hars en glasvezel
241 x 110 cm
Galeria Plan B Cluj, Berlijn

Inv.nr. 6083
Raymond Pettibon
But I have not the room, 1993
Inkt en potlood op papier
64 x 19 cm
Bert Janssen, Amsterdam

Inv.nr. 6242-6245
Ernst Caramelle
4x Zon op Papier, februari – december 2016
Gekleurd papier verbleekt door de zon
23 x 30,4 cm
Galerie Nächst St. Stephan/Rosemary Schwarz-
walder, Wenen

Inv.nr. 6093
Kahlil Joseph
Black Mary, 2017
35mm film met audio, gedigitaliseerd
05:35
Gamma Wave Films, Los Angeles

Inv.nr. 6095
Kahlil Joseph
Wizard of the Upper Amazon, 2016
Zaalvullende installatie met tweekanaals film
(dubbele matrix 2.1 audio, HD digitaal)
10:09
Gamma Wave Films, Los Angeles

Inv.nr. 6239
Chaim van Luit
Lost Valley (Anduze), 2017
Inkjetprint op rag papier, geëetst glas
183 x 128 cm
Tegenboschvanvreden, Amsterdam

Inv.nr. 6240 a-b
Navid Nuur
Rituals of the Rational, Krijt / Cretaceous, 2017
Coprolite, palmboomas, zeeschelpen en houtas
h. 20 cm
Bandora BV, Den Haag

Inv.nr. 6269
Robin de Puy
*15 portretten van kunstenaars uit de collectie van het
Bonniefantemuseum*
Werken op papier.

[Aankopen 2017 – Oude Kunst](#)

Inv.nr. 6066
Henri Goovaerts
Portret van een zittende naakte man
Olieverf op doek
175 x 125 cm
Trijntje Wijffe van Schip, Alphen aan de Rijn

Inv.nr. 6069
Bourgondië, ca. 1450-1500
Johannes de Doper
Kalksteen
h. 163 cm
Sam Fogg Ltd, Londen

Inv.nr. 6070
Joannes L'Herminotte
Drie-kranen kan, 1758-1760
Zilver
h. 30,8 cm
Aardewerk Antiquair-Juwelier, Den Haag

SCHENKINGEN

Schenkingen 2017 – Hedendaagse Kunst

Inv.nr. 6075 a
Cai Guo-Qiang
Catalogus tentoonstelling Cai Guo-Qiang, 2016
Boek met buskruit, ingelijst
Kunstenaar

Inv.nr. 6076
Joep Nicolas
Onheilig icoon, 1940-1950
Olieverf op doek op hardboard
150 x 100 cm
Mr. E.H.M. Brans, Geulle

Inv.nr. 6246-6249
Ernst Caramelle
4x Zon op Papier, februari – december 2016
Gekleurd papier verbleekt door de zon
23 x 30,4 cm
Kunstenaar

Schenkingen 2017 – Oude Kunst

Inv.nr. 6081
Miskelk met pateen
Verguld zilver
h. 25,5 cm
Vereniging Rembrandt, Den Haag

Inv.nr. 6085
Josephus Eymael
Suikervaas met 10 lepeltjes, 1792-1797
Zilver
h. 14,5 cm
Legaat De heer P.Ch.J. Ruland en mevrouw C.L.M.
Ruland-van Helden (Venray)

Inv.nr. 6241
Jan van Dornicke / Groep Meester van 1518
De aanbidding van de Koningen
Olieverf op paneel
100 x 74,5 cm
Anoniem, particulier

BRUIKLEEN

Langdurige bruiklenen 2017 – Hedendaagse Kunst

Inv.nr. 477
Henri Jonas
Portret van de moeder van Henri Jonas, 1937
Olieverf op doek
150 x 100 x 9,5 cm
Theo Jonas, Den Helder

Inv.nr. 6088
Charles Vos
Franciscus van Assisi, 1930-1935
Lindehout
h. 150 cm
Stichting Voortgezet Onderwijs / Parkstad
Limburg, Heerlen

Inv.nr. 6089
Charles Vos
Maria Onbevlekt Ontvangen, 1930-1935
Lindehout
h. 154 cm
Stichting Voortgezet Onderwijs / Parkstad
Limburg, Heerlen

Inv.nr. 6090
Charles Vos
Franciscaan (Bernardus?), 1930-1935
Lindehout
h. 124 cm
Stichting Voortgezet Onderwijs / Parkstad
Limburg, Heerlen
Inv.nr. 6091
Charles Vos
Kruisbeeld met Christus, 1930-1935
hout
h. 147 cm
Stichting Voortgezet Onderwijs / Parkstad
Limburg, Heerlen

Inv.nr. 6092 a-d
Charles Eijck
Vier engelen die de martelwerktuigen van het kruis dragen, 1930-1935
Olieverf op hardboard
202 x 92, 5 x 3,6 cm
Stichting Voortgezet Onderwijs / Parkstad
Limburg, Heerlen

Langdurige bruiklenen 2017 – Oude Kunst

Inv.nr. 6084
Collectie Alkemade – miniaturen en bidprentjes
Papier
Diverse afmetingen
Collectie Fons Alkemade, Maastricht

Inv.nr. 6068
Meester van de Antwerpse Kruisiging, ca. 1515
Christus voor Pilatus
Olieverf op paneel
116 x 48 cm
Anoniem

PUBLICATIES

Algemeen

De publicaties van het Bonnefantenmuseum leggen op toegankelijke wijze de (onderzoeks) gegevens van onze tentoonstellingen en collecties vast. Het publiceren van geïllustreerde teksten gelieerd aan de tentoonstellingen en de collecties helpt ons de reikwijdte daarvan te vergroten en te voldoen aan ons doel om als een katalysator voor kunst en ideeën te fungeren. Boeken documenteren, vermaken, ontlokken debat, genereren productieve gesprekken en bieden mogelijkheden voor creatieve samenwerkingen. Publiceren is aldus van cruciaal belang in het streven om communities te versterken en te verrijken via kunst.

Ernst Caramelle, *Illusion and Revelation*

Caramelle maakte een wandfresco in een grote zaal en toonde zon-gebleekte papierwerken en enkele paneeltjes in de ruimte daarachter. Het poreus worden van de grens tussen echt en illusie, reëel en virtueel kreeg een tweede manifestatie in een glasschildering die de raampartijen in de zalen van de eerste en de tweede verdieping visueel verbond. Het is een veelgebruikt motief van Caramelle dat als uitgespaarde vorm op het glas wordt geschilderd en het binnenvallende licht beïnvloedt.

Tekst	Paula van den Bosch
Uitgever	Bonnefantenmuseum
Jaar	2017
ISBN	978-90-72251-72-5
Omslag	Softcover
Taal	Nederlands/Engels
Pagina's	32
Formaat	31 x 23 cm

De hand van Pierre Kemp: *Studies, schetsen, werken op papier*

Ter gelegenheid van de tentoonstelling is een van Kemps originele schetsboekjes uit de tentoonstelling door het Bonnefantenmuseum als facsimile uitgegeven met een uitgebreide toelichting door Wiel Kusters. Wiel Kusters (1947) is dichter, essayist en honorair hoogleraar aan de Universiteit Maastricht.

Tekst	Wiel Kusters
Uitgever	Bonnefantenmuseum
Jaar	2017
ISBN	978-90-72251-75-6
Omslag	Softcover
Taal	Nederlands
Pagina's	Cahier; 40, facsimilie: 66
Formaat	Giftbox: 16 x 11,5 cm

Raymond Pettibon – *A Pen of All Work in het Bonnefantenmuseum*

Speciaal voor de tentoonstelling maakte Pettibon een muurschildering op de ronde toren bij de entree van het museum. Een muurschildering die nieuwsgierig maakt: bekende beelden uit de kunstgeschiedenis – de dansers van Matisse, een figuur van Picasso, een zwarte kat en een zwemster vormden een compositie. Erbij een Engelse tekst: 'Raadsel: wat is de snelste manier om rond de wereld te reizen? Antwoord: gedachten, en tekeningen'.

Tekst	Stijn Huijts
Uitgever	Bonnefantenmuseum
Jaar	2017
ISBN	978-90-72251-76-3
Omslag	Softcover
Taal	Nederlands/Engels
Pagina's	84
Formaat	20 x 26 cm

EDUCATIE & PUBLIEKSBEGELEIDING

Algemeen

2017 begon voor de afdeling Educatie & Publieksbegeleiding met een frisse start: zowel de Conservator Educatie als de assistent- conservator Educatie gingen op 1 januari aan de slag met hun nieuwe taak. Het werd een jaar van kennismaken en nieuwe plannen smeden. Zo werd er een beleidsplan geschreven voor de komende 4 jaar en begonnen de rondleiders aan een intervisie-traject.

Onderwijs

Het onderwijs speelt een belangrijke rol bij kennismaking met kunst in het algemeen en met het Bonnefantenmuseum in het bijzonder: via school wordt in principe ieder kind bereikt. Uit onderzoek weten we dat als kinderen op jonge leeftijd kennismaken met musea en hiervoor belangstelling ontwikkelen, ze later ook vaker komen. Ook dit jaar wisten weer veel docenten met hun leerlingen het museum te vinden. In totaal bezochten 4.675 leerlingen primair onderwijs en 7.269 leerlingen voortgezet onderwijs het Bonnefantenmuseum. Zij deden dit zelfstandig, namen deel aan een van de 10 onderwijsprogramma's of volgden een voor hun op maat gemaakt programma.

4.891 studenten bezochten zelfstandig of met hun docent het museum, soms met een programma ontwikkeld in samenwerking met de Conservator Educatie. Speciale samenwerkingen waren er met de Willem de Kooning Academie Rotterdam, de docentenopleiding van de Academie Beeldende Kunsten Maastricht (net als voorgaande jaren volgden studenten een gidsopleiding in het museum), de Nieuwste Pabo Zuyd en de Universiteit Maastricht. Met de Maastricht Centre for Arts and Culture, Conser-

vation and Heritage (MACCH) organiseerde het museum een congres over Participatory Practices in Arts and Heritage. Bijzonder was de samenwerking met de faculteit geneeskunde van de Universiteit Maastricht waarbij 10 tweedejaars studenten onder leiding van een museumdocent en een hoogleraar huisartsgeneeskunde werden getraind in beeldanalyse en patroon- en emotieherkenning aan de hand van een aantal geselecteerde kunstwerken. Door kunstwerken te omschrijven, naar elkaar te luisteren en door te vragen, oefenden de studenten diverse vaardigheden die belangrijk zijn voor de beroepspraktijk als arts.

Voor docenten van het primair en het voortgezet onderwijs organiseerde het museum een nascholingscursus van drie lessen. In deze lessen reikten we docenten handvatten aan om kunst in het museum en in de klas te bespreken. Op deze manier maakten 19 docenten kennis met diverse kunstrijk- methoden als Art Based Learning, Visible Thinking (See, Think, Wonder) en Visual Thinking Strategies (VTS). Uiteraard gedemonstreerd aan de hand van de museumcollectie.

Outreach

Vanuit het streven om kunst op een betekenisvolle manier toegankelijk te maken voor een zo breed mogelijk publiek, biedt het museum programma's en activiteiten aan voor specifieke doelgroepen die misschien een drempel ervaren of zich nog niet hebben verdiept in de mogelijkheid dat kunst een verrijking kan zijn voor hun leven. Daarbij werkt het museum intensief samen met verschillende instellingen zoals AZC's en zorg- en welzijnsorganisaties. In dit kader (co)organiseerde het museum dit jaar een zomerweek voor cultuurarme jongeren uit de

regio (Buiten de Lijnen), een rondleidtraining voor jonge vluchtelingen (Iedereen een Eigen Museum) en speciale rondleidingen voor ouderen van dagopvang Société De Beyart.

Jongeren

De jongerenafdeling YOUNG OFFICE is voor het Bonnefantenmuseum de manier om meer jonge mensen naar het museum te trekken. Dit jaar kwam er naast de studentengroep (19-25 jaar) ook een juniorgroep bij met jongeren tussen de 13 en 18 jaar. De afdeling is opvallend internationaal met onder andere leden uit Italië, Noorwegen en Singapore.

De YO'ers bedenken en organiseren verschillende activiteiten en evenementen voor leeftijdsgenoten. Een YO- event kun je herkennen aan een paar vaste ingrediënten: kunst, do-it-yourself, socializen, humor, muziek en een drankje. Ondertussen houden de YO'ers het museum scherp door gevraagd en ongevraagd hun mening te geven.

Dit jaar hostte YOUNG OFFICE: YO STUDIO III: Tour de Maastricht (6 februari), YO STUDIO IV: Friture Allure TEFAF- editie (8 maart), de jaarlijkse Maastrichtse Museumnacht (7 april), het Meet Maastricht Festival (27 mei), het Bonnefanten Pinkpop-up museum (3 t/m 6 juni) en h t culturele event voor studenten, Cultifest (23 augustus). Ook gaven een aantal leden zomer-rondleidingen in het museum. YOUNG OFFICE wordt financieel mede ondersteund door Fonds 21 en de gemeente Maastricht.

Publieksbegeleiding

De afdeling Educatie & Publieksbegeleiding ziet leren als een actief en sociaal proces. In al onze programma's en activiteiten stimuleren we interactie en verbinden we nieuwe kennis aan de al aanwezige kennis, herinneringen en ervaringen van onze bezoekers. Het museum draagt daarbij geen essentialistisch verhaal over de betekenis van specifieke kunst over, maar werkt vanuit het besef van multiperspectiviteit waarin bezoekers de ruimte krijgen om zelf betekenis te geven. De afdeling Educatie & Publieksbegeleiding heeft hierin een bemiddelende en stimulerende rol en is zich daarbij bewust van de diversiteit in (informatie)behoefte van het publiek. Zo kiest de ene bezoeker ervoor om zelf te ontdekken en alleen op pad te gaan, zaalteksten te lezen of een audiotour te beluisteren en gaat de andere bezoeker liever met anderen in gesprek over de kunstwerken op basis van een lezing of tijdens een interactieve rondleiding.

In 2017 volgden 2.545 volwassenen een van de gratis weekend- of vakantierondleidingen, een Bonnefanten Ontvangt rondleiding door een museummedewerker of een vooraf geboekte rondleiding. Daarnaast organiseerde het museum diverse lezingen, boekpresentaties en activiteiten voor volwassenen die op zoek waren naar verwondering, nieuwe perspectieven en verdieping. Bijzonder was de samenwerking met het Musica Sacra Festival (17 september). Bezoekers konden deelnemen aan een van de drie muzikale rondleidingen waarbij diverse stukken werden opgevoerd door studenten van het Conservatorium en de Toneelacademie Maastricht. Zo kwam de muurschildering in de Cupola van Stanley Donwood tot leven door de Ursonate van Kurt Schwitters en scheen de Kinderszenen van Robert Schumann een ander licht op de vuurwerkschilderijen van kunstenaar Cai Guo-Qiang.

Bij diverse tentoonstellingen produceerde het museum zaalboekjes, zaalkaarten een audiotour of zelfs een publieksbegeleidende video.

Families

Ook dit jaar was er weer van alles te doen voor families in het Bonnefantenmuseum. De speciale Klopjacht Kids Audiotour kreeg regelmatig nieuwe stops zodat ook de nieuwe en tijdelijke kunstwerken geïnspecteerd konden worden op 'kloppendheid'. Voor de allerkleinste kunstliefhebbers was er het Kunst-Kijk-Doe-Boekje en voor de hele familie het Museumdobbelspel. Bij de tentoonstelling *My Stories of Painting* van Cai Guo-Qiang en *A Pen of All Work* van Raymond Pettibon zijn speciale speurtochtboekjes gereali-seerd. Kinderen die graag de handen uit de mouwen steken kwamen in de zomer aan hun trekken; de hele zomer lang organiseerde het museum wekelijks een kinderrondleiding met workshop.

COMMUNICATIE & MARKETING

Algemeen

2017 was een jaar met bijzondere tentoonstellingen, event primeurs en extra activiteiten, een jaar waarin het museum en het team Communicatie & Marketing volop in beweging was. Er is voortgebouwd op de bestaande relaties met doelgroepen en pers én nieuwe verbindingen zijn aangegaan om het Bonnefanten bij een bredere community onder de aandacht te brengen. Door middel van het doelgericht inzetten van de online en offline communicatiekanalen werd beter aansluiting gevonden bij het grote publiek.

Tentoonstellingen, publiciteit, free publicity

Raymond Pettibon met de grote solotentoonstelling *A Pen of All Work* en de duizelingwekkende installatie *Optical Glade* van Stanley Donwood, waren in 2017 de projecten die het grote publiek zeer kon bekoren. Pettibon had zijn eerste grote solo sinds vijftien jaar in Nederland met ruim 700 werken, maakte speciaal een nieuw werk op locatie en was aanwezig tijdens de opening van de tentoonstelling. De pers was in groten getale op de been om deze uitzonderlijke Amerikaanse kunstenaar te zien, horen en waar mogelijk te spreken. Met veel Nederlandse, Duitse, Belgische, Franse en Britse publiciteit tot gevolg, ondersteund door free publicity van de samenwerkende internationale galleries en het New Museum (New York). Deze tentoonstelling leende zich uitstekend om een dagelijkse dosis Pettibon online in te zetten; gedurende de tentoonstelling is elke dag een 'Your Daily Pettibon', een werk uit de tentoonstelling, gepost op Instagram en Facebook. Dit leidde tot een grote groei in de online community op beide kanalen van het Bonnefantenmuseum. En stimuleerde het online posten en delen van Pettibons werk door bezoekers van de tentoonstelling.

De zwart-wit installatie van Donwood, met geluidscompositie van Thom Yorke, is de relaxen selfiezaal van het museum geworden. Liggend in de grote bean bags genieten bezoekers van deze indrukwekkende omgeving, en delen dit vaak op social media. Donwood is bij muziekliefhebbers bekend als de man achter de albumhoezen en visuele identiteit van Radiohead, Thom Yorke is diens frontman en ze zijn goede vrienden. Speciaal voor het Bonnefanten en in het kader van *Optical Glade* maakte Donwood een linosnede in gelimiteerde oplage van 100, waarvoor een wachtlijst ontstond nog voordat deze daadwerkelijk in de verkoop ging via de Museum Shop. Naast *Optical Glade* toonde Donwood gedurende de zomermaanden schilderwerk van zijn *Paintings from A Moon Shaped Pool*-serie, waarvan een werk de cover van het nieuwe Radiohead album siert. Deze internationale band van naam en faam, speelde deze zomer op het Best Kept Secret Festival en samen met de organisatie kon het Bonnefanten de festivalganger een exclusief aanbod doen: op vertoon van het festivalbandje kon het museum eenmalig gratis worden bezocht.

Aan het eind van 2017 opende de eerste Europese solotentoonstelling van video- en filmkunstenaar Kahlil Joseph, *NEW SUNS*, in het Bonnefantenmuseum. Een primeur waar door de kunst-, film- en muziekers naar werd uitgekeken en als najaars-/decembertip werd genoemd door onder andere Extra Extra Magazine, Metropolis M en Vrij Nederland.

Samen met onder andere de tentoonstellingen *Look at me and see what I could not (yet) see*. Gilbert De Bontridder *through the eyes of...*, *De hand van Pierre Kemp* en *Verzameling Jacques & Miny Defauwes*

werd een totale free publicity bereikt met een waarde van ruim € 2.000.000. Dit is exclusief de exposure op en groei van de social en online mediakanalen van het Bonnefantenmuseum.

Online communicatie & marketing

Gericht op de tentoonstellingen en events werden op maat de diverse online kanalen van het museum ingezet. Er is ingezet op het onder de aandacht brengen van de tentoonstellingen, kunstenaars, kunstwerken, tentoonstellingsteasers, speciale publieksactiviteiten, winacties, relevante persartikelen en radio- & tv-uitzendingen. De digitale nieuwsbrief heeft een vaste groep lezers en groeit gestaag, het Facebook-account groeide vooral in de tentoonstellingsperiode van Pettibon, Donwood en Kahlil Joseph; van 7.500 naar ruim 9.000 volgers. Twitter klimt in 2017 ook langzaam op en mag circa 1.000 volgers erbij tellen en komt uit op bijna 8.000. Het hardst groeiende medium is Instagram, dit maakte een spurt van circa 1.800 volgers begin 2017 naar bijna 4.000 aan het einde van het jaar.

EVENEMENTEN

TEFAF, 10-19 maart 2017

Ter gelegenheid van de kunstbeurs TEFAF organiseerde het Bonnefantenmuseum haar belangrijkste jaarlijkse besloten relatie-evenement, een feestavond voor stakeholders, mecenasen, kunstverzamelaars en museumcollega's. Het Bonnefantenmuseum is in 2017 voor het eerst een verkennende samenwerking aangegaan met de organisatie TEFAF. Ter versterking en verbinding van beide partijen met als sleutelwoorden kwaliteit, kunst en Maastricht. Als eerste aanzet hiervan werd voor het eerst de Bonnefanten TEFAF Welcome Party georganiseerd, met Bonnefanten als organisator en TEFAF als stille partner in naam en logo. Tevens was het Bonnefantenmuseum zichtbaar met een kleine en hoogstaande selectie hedendaagse en oude kunst in de stand van Chapeau/Maastricht Region op TEFAF zelf. Ter ondersteuning en aankleding van de stand, en als promotiemiddel voor het museum en de lopende collectie- en wisseltentoonstellingen. Voor het eerst in de geschiedenis van het Bonnefantenmuseum werden er twee aankopen oude kunst op TEFAF gerealiseerd, wat regionale en landelijke pers genereerde.

Museumnacht Maastricht, 7 april 2017

Na het grote succes van de pilot editie kreeg de Museumnacht Maastricht in 2017 een vervolg. De tweede editie was er met name op gericht (internationale) jongeren te lokken. Dertien Maastrichtse art venues openden hun deuren van 20.00 tot 01.00 uur en aansluitend werd een afterparty in de Muziekgieterij georganiseerd. 4.500 deelnemers kochten een ticket, een stijging van 8% ten opzichte van het eerste jaar. Het thema van de avond was 'The museum is your playground'. Met onze jongerenafdeling YOUNG OFFICE werd het museum binnen en buiten omgetoverd tot een ware speelplaats: een knalgele metersgrote glijbaan sierde de centrale trap,

een 'Dome' met zalige schommels, hangmatten en schommelbanken fleurde het voorplein op, er was een hilarische kunst photobooth, de vuurwerkworkshop en de workshop 'Maak je eigen Ernst Caramelle' trokken veel mensen en tevens vonden korte rondleidingen plaats. YOUNG OFFICE verzorgde in de 'Arcade' de gehele inrichting waaronder het 'pijltes schieten' kunstwerk van Navid Nuur en de programmering met live optredens.

[Univé's Maastrichts Mooiste – City Centre Trail, 9 juni 2017](#)

Het Bonnefantenmuseum heeft meegedaan als 'run-through' plek voor de deelnemers van de City Centre Trail. Maastrichts Mooiste, een welbekend tweedaags hardloop evenement, organiseerde in 2017 voor het eerst als uitbreiding de City Centre Trail. Een looproute dwars door Maastricht, door en over speciale en unieke plekken. Het Bonnefantenmuseum was er een van en werd als locatie in de promotie van dit event gebruikt.

[INKOM, 23 augustus 2017](#)

Het Bonnefantenmuseum vormde dit jaar dé uitvalsbasis voor Cultifest. Dit culturele festival maakt onderdeel uit van de INKOM, de introductieweek voor 3.000 studenten in Maastricht. Tijdens Cultifest komen Maastrichtse én internationale studenten veelal voor het eerst in aanraking met het culturele aanbod van de stad. Het Bonnefantenmuseum fungeerde als partnerlocatie van de INKOM werkgroep door haar locatie binnen en buiten ter beschikking te stellen voor allerlei activiteiten. Met onder andere een foodtruck festival, een groot buiten podium en een uitlopend tailor-made programma van Culture Blows Your Mind (samenwerkingsverband van

het Bonnefantenmuseum, het Centre Ceramique, de Nederlandse Dansdagen, het Theater aan het Vrijthof en Opera Zuid, Project Sally, Code043 en diverse andere partijen).

Twee dagen later vond Mosae Master plaats: een evenement voor 300 nieuwe masterstudenten van de Universiteit Maastricht. Zij werden getraakteerd op diverse workshops bij het Centre Ceramique en het Bonnefantenmuseum met een afsluitende borrel en diner in café Ipanema.

[BankGiro Loterij Open Dagen – Bedankweekend, 14-15 oktober 2017](#)

In opdracht van de BankGiro Loterij organiseerde het Bonnefantenmuseum op 14 en 15 oktober voor de derde keer de BGL Open Dagen in Limburg. Deze keer met een Amerikaans tintje. Ruim 2200 deelnemers genoten van het speciale programma dat aansloot bij de tentoonstelling van de Amerikaanse kunstenaar Raymond Pettibon. Het programma omvatte gratis entree, een drankje met Amerikaanse lekkernij, een surf-simulator, vierendertig rondleidingen, speurtochten, een Superhelden workshop – waarin kinderen hun eigen masker, logo of cape konden ontwerpen- en vier mini-concerten op de centrale trap met rocksongs van Elvis.

[Overige events](#)

Tevens werden diverse culturele en commerciële events georganiseerd, zoals de tentoonstellingsopeningen van Raymond Pettibon, de collectie Defauwes en Kahlil Joseph, en de première van One Minutes Films. Veel vaste bezoekers en warme relaties van het museum kwamen voor kleinere meetings, speciale groepsprogramma's of grotere events naar het Bonnefantenmuseum.

SAMENWERKINGSVERBANDEN

We zijn steeds geïnteresseerd in (nieuwe) relevante samenwerkingsverbanden die bijdragen aan een positieve beeldvorming van het museum in het algemeen of een activiteit in het bijzonder. Het Bonnefantenmuseum participeert in diverse samenwerkingsverbanden:

- Lokaal zijn we vertegenwoordigd in onder andere: Kultureel Overleg Maastricht, Maastricht Convention Bureau, Maastricht Marketing (voorheen VVV Maastricht), Museumnacht Maastricht en lid van het Platform Museum Locaties.
- Nationaal is het museum lid van de Museumvereniging en opereert zij in het miniconvent (o.a. Groninger Museum, Frans Hals Museum, Van Abbemuseum, Museum Boijmans van Beuningen, Stedelijk Museum Amsterdam, Centraal Museum Utrecht, Kröller-Müller Museum en het Gemeentemuseum).
- In 2017 is zowel met het Holland Expat Centre South als de Stichting Fonds voor Sociale Instellingen (FSI) een samenwerkingsovereenkomst aangegaan. Het Expat Centre is het informatie-loket voor alle expats en internationals in Maastricht en omstreken. FSI heeft ten doel de sociale belangen en de culturele ontwikkeling van het personeel, de gezinsleden van het personeel en de gepensioneerden van DSM in Zuid-Limburg alsmede de sociale en culturele ontwikkeling in Zuid-Limburg in het algemeen te bevorderen.

- Internationaal is het Bonnefantenmuseum actief met de tweejaarlijkse uitreiking van de BACA (Bonnefanten Award for Contemporary Art), in 2016 werd de BACA Award uitgereikt aan Cai Guo-Qiang.
- Global Museum Leaders Colloquium: leiderschapsprogramma van het Metropolitan Museum of Art in New York. Op uitnodiging van Thomas P. Campbell, voormalig directeur en CEO van het Metropolitan Museum of Art in New York, nam artistiek directeur Stijn Huijts in april 2014 deel aan de eerste editie van dit prestigieuze leiderschapsprogramma en sindsdien maakt hij deel uit van het groeiende alumninetwork. Het colloquium richt zich op het stimuleren en faciliteren van een dialoog over museum-management en collectiebeleid.

ORGANISATIE

De Raad van Toezicht en de directie van het museum committeren zich bij de uitoefening van hun taken aan de door de International Council Of Museums (ICOM) in samenwerking met de Nederlandse Museumvereniging opgestelde *Ethische Code voor Musea*, aan de richtlijnen voor goed bestuur en toezicht zoals verwoord in de *Governance Code Cultuur* en aan de *Code Culturele Diversiteit*.

Tevens spant het museum zich in om aan de pijlers 'Partners' en 'Personeel' van de Code Culturele Diversiteit tegemoet te komen. De verwachting is echter dat we met name via stage- en traineeplekken ruimte kunnen geven aan kandidaten met een cultureel diverse achtergrond.

Het museum heeft een goed team van zeer betrokken medewerkers. De komende jaren zullen de activiteiten van het museum eerder toe- dan afnemen. Daarom investeert het museum in de versterking van het personeel op cruciale plekken in de organisatie. De verwachting is dat de nieuwe ambities kunnen worden gerealiseerd met het huidige, versterkte team in combinatie met stage- en traineeplekken. Belangrijk is dat we als organisatie voortdurend professionaliseren om betere samenwerking en onderlinge afstemming te bereiken. Hierbij wordt continue gezocht naar een goede balans tussen creatieve vrijheid en 'zakelijke' kaderstelling. Interne communicatie, afstemming en coördinatie zijn belangrijke aandachtspunten.

Hierna volgt een samenvatting van de in het afgelopen jaar gerealiseerde zaken:

- Voortvloeiend uit het MedewerkersTevredenhedsOnderzoek in 2016 is in 2017 het Bonnefanten Café gelanceerd en zijn workshops 'van Werkdruk naar Werkgeluk' georganiseerd.
- In 2017 zijn de herijkte functiebeschrijvingen gebenchmarkt met de gangbare uitgangspun-

ten voor de Nederlandse museumwereld met als doel te beoordelen of ons loongebouw in lijn ligt met de branche.

- Medio 2017 is de afdeling Presentatie gereorganiseerd. In dit kader zijn nieuwe functies, hoofd Presentatie en medewerker inrichting (primus inter pares), gerealiseerd.
- De projectgroep 'Het Andere Werken' is in 2017 gestart met de daadwerkelijke uitvoering van het door de werkgroep voorbereide plan. De opdracht is dat het HAW begin 2019 gerealiseerd is.
- In samenwerking met de PVT is gekozen voor een nieuwe Arbodienst, welke per 01.01.2018 haar werkzaamheden voor het Bonnefantenmuseum start.
- Opleiding en scholing wordt gestimuleerd. Dit loopt van workshops tot het volgen van meerjarige opleidingen.
- Er wordt een ruimhartig stagebeleid gevoerd, zodat studenten tijdens hun studie reeds werkervaring op kunnen doen.

Door het opschuiven van de pensioengerechtigde leeftijd naar 67 jaar neemt het aantal fysieke problemen in sommige functies toe. Dit zorgt wellicht niet alleen voor minder werkplezier bij deze medewerkers, maar kan er ook toe leiden dat zij hun bestaande werkzaamheden minder optimaal kunnen uitvoeren. Het museum zal op creatieve wijze oplossingen blijven zoeken voor de inzet van onze medewerkers.

Vrijwilligers

De vrijwilligers zijn mede verantwoordelijk voor de gastvrijheid en servicegerichtheid van het Bonnefantenmuseum en zij nemen een belangrijke plaats in. Zij vormen het eerste aanspreekpunt voor de gasten, verstrekken tentoonstellingsinformatie en algemene informatie over het gebouw en de activiteiten. Vrijwilligers stimuleren de gasten in het achterlaten van een reactie en hun gegevens ten behoeve van de CRM database. Het Bonnefantenmuseum streeft naar het behouden en uitbreiden van haar vaste enthousiaste pool van vrijwilligers. In 2017 is er tien keer een informatiebijeenkomst, een bezoek aan het museum Wiels in Brussel en een atelierbezoek in Schimmert georganiseerd. Het vrijwilligersbeleid is geformaliseerd in een nota en handleiding. Begin 2018 hebben daarnaast alle vrijwilligers een vrijwilligerscontract getekend.

Development

Fondsenwerving vraagt een continue investering in tijd en aandacht, want fondsenwerving is bovenal relatiemanagement. Niemand, of het nu een bedrijf, individu of een fonds betreft, geeft geld aan een organisatie zonder zich daarbij betrokken te voelen. Een betrokkenheid die moet worden opgebouwd en die niet tot stand komt door sporadisch contact. Het is daarom van belang dat tijd en personele ruimte vrijgemaakt kunnen worden om onze ambities te verwezenlijken.

Met DSM heeft het museum een belangrijke trouwe partner, daarnaast hebben plusminus 20 mecenasen zich inmiddels meerjarig aan het Bonnefantenmuseum verbonden. De fondsenwerving in het kader van projecten c.q. aankopen leverde in 2017 divers mooie bijdragen op van onder andere het Mondriaanfonds, het VSBfonds, Fonds 21 en Vereniging Rembrandt.

Tijdens Tefaf 2017 is Het Bonnefantenmuseum Fonds gepresenteerd. Hiermee is een eerste stap in de realisatie van een eigen fonds als onafhankelijke en duurzame bron van inkomsten gezet. Dankzij dit initiatief kan het Bonnefanten zich blijven ontwikkelen als een kunst- en kunstenaarsmuseum. Het fonds doet een beroep op particulieren en bedrijven die het culturele leven een warm hart toedragen, om met een bijdrage de doelen van dit duurzame initiatief te helpen verwezenlijken.

Het fonds is geïnspireerd op het in de Amerikaanse museum gangbare model van het endowment fund. Een verschil met het Amerikaanse model is dat Het Bonnefantenmuseum Fonds is ondergebracht bij het Elisabeth Strouven Fonds, die het beheert en belegt. Het bestuur van het Bonnefanten bepaalt hoe het fonds wordt aangewend voor projecten en activiteiten die binnen

de doelstelling van het museum vallen. Ultimo 2017 waren de donaties c.q. toezeggingen samen plusminus € 100.000 waard.

Het museum neemt deel aan het Netwerk Cultuurmecenaat Nederland. Dit netwerk bestaat uit directeuren en hoofden development van 30 Nederlandse culturele instellingen, die hun development activiteiten en in het bijzonder hun inkomsten uit major gifts willen versterken door actief kennis en ervaring uit te wisselen.

Richtlijn Kunstenaarshonoraria

In 2017 is de Richtlijn Kunstenaarshonoraria gepresenteerd. De richtlijn beoogt de contractpraktijk tussen kunstinstituten en kunstenaars te professionaliseren en levert een bijdrage aan het verbeteren van de inkomenspositie van beeldend kunstenaars. Met de richtlijn trekt het veld van de beeldende kunst samen op. Het geeft gehoor aan de roep uit het kunstenveld maar ook van onder meer de Sociaal Economische Raad en de Raad voor Cultuur voor het verbeteren van de inkomenspositie van kunstenaars. De richtlijn wordt gevolgd volgens het principe ‘pas toe of leg uit’ en is op 1 januari 2017 in werking getreden. Het Bonnefantenmuseum onderschrijft de Richtlijn samen met diverse landelijke kunstmusea.

Rent – a - Museum

Het museumgebouw is een aantrekkelijke locatie voor zakelijke ontvangsten, evenementen en tailor made groepsprogramma's zoals exclusieve avondopenstellingen. In samenwerking met o.a. Museumcafé Ipanema, MECC, Maastricht Convention Bureau, Platform Museumlocaties en diverse hotels wordt ingezet op een verhoging van zakelijke bijeenkomsten ter verhoging van de eigen inkomsten en van het aantal bezoekers.

In 2017 heeft een stagiaire als (afstudeer) opdracht onderzoek uitgevoerd naar de omzetmogelijkheden inzake onze locatieverhuur. De aanbevelingen uit deze opdracht vormen mede de basis voor toekomstige beleidsvorming op dit gebied. Eén van de aandachtspunten, het vervangen van het verouderde meubilair in het auditorium, werd reeds gerealiseerd.

Museum Shop

De Museum Shop vormt een onderdeel van de customer journey, de shop moet bijdragen aan de beleving van het museum. De visie van de winkel en de productkeuze moeten derhalve aansluiten op de visie van het museum zelf. In de afgelopen jaren zijn op dit vlak een aantal goede stappen gezet, denk hierbij aan de herinrichting, het aanbieden van tentoonstellingsproducten en het regelmatig wisselen in producten. We blijven in 2018 de huidige lijn volgen.

De webshop is een service tool en moet gezien worden als een klantvriendelijke gerichte service dienst die wij onze (potentiële) klanten en bezoekers bieden. Elke eigen publicatie en de merchandise artikelen van het Bonnefantenmuseum worden aan de webshopcollectie toegevoegd. De webshop biedt de bezoeker de mogelijkheid tot een herhaalbezoek op afstand en is daarmee een imago versterkend en service verhogend middel. In de eigen kanalen van het Bonnefantenmuseum zoals de nieuwsbrief en de populaire Facebookpagina en persberichten worden bijzondere artikelen uit de collectie van de Museum Shop onder de aandacht gebracht.

Kunstuitleen

Het doel van Bonnefanten Kunstuitleen is het verspreiden van een representatieve collectie hedendaagse beeldende kunst onder een zo groot mogelijk publiek en tegen een voor iedereen betaalbare prijs. Daarnaast wil het museum via de kunstuitleen een markt creëren voor kunstenaars, waar ze eigen werk op een toegankelijke manier onder de aandacht kunnen brengen van een groot publiek, en die hun de mogelijkheid biedt om inkomsten te genereren. De Bonnefanten Kunstuitleen beschikt over een collectie van ruim 5.000 werken. Bonnefanten Kunstuitleen beheert buiten de locatie in het Bonnefantenmuseum tevens vijf dependances in Landgraaf, Roermond, Sittard, Venlo en Weert.

Continue wordt het aanbod kunstwerken geactualiseerd. Om de synergie tussen het museum en de kunstuitleen te versterken omvat de kunstuitleencollectie eveneens werken van kunstenaars wiens werk wordt tentoongesteld in het Bonnefantenmuseum.

2017 was voor de kunstuitleen voornamelijk een jaar van voorbereiding en onderhandelingen over projecten die in 2018 worden uitgevoerd. Onder andere: de verhuizing van de Bonnefanten Kunstuitleen Sittard/Geleen naar de Markt 88 in Geleen begin 2018, de opstart van het project Servicepunt Kunstuitleen in de gemeente Weert en het voorbereiden van de stage-opdracht gericht op de leeftijdscategorie 25 – 45 jaar.

Acties c.q. activiteiten in 2017:

- 19 januari 2017 werd de vernieuwde locatie van Bonnefanten Kunstuitleen in het ECI – gebouw in Roermond geopend.
- Afronding opschoning ijzeren voorraad depot met als doel deze werken aan te bieden via de

kunstuitleen website voor een aantrekkelijke prijs. Met name interessant voor de verzamelaar en echte kunstliefhebber.

- Complementeren webcatalogus, bijna alle werken zijn gefotografeerd.
- Nieuwe locatie Sittard, definitief bekend gemaakt in december 2017.
- Vanaf het najaar 2017 nemen we in Maastricht, Roermond en Venlo deel aan BuurtKadoos. Deze doos is bestemd voor mensen die net zijn verhuisd en wordt gevuld met verrassingsaanbiedingen van ondernemers uit hun nieuwe buurt. Middels een kortingsvoucher worden ze geattendeerd op de Bonnefanten Kunstuitleen in hun stad en hoeven ze geen inschrijvingsgeld te betalen als ze lid worden van de Kunstuitleen.
- De landelijke samenwerking met achttien non-profit kunstuitlenen (31 vestigingen in 28 steden) wordt gecontinueerd. De inzet is naamsbekendheid in de leeftijdscategorie 18 – 40 jaar en het verbeteren van het imago van de kunstuitleen als begrip/principe.
- Deelname Nationale dag van de kunstuitleen op 11 november 2017. Er werd conform vorig jaar gebruik gemaakt van de nationale website.
- Actie voor bestaande abonnees: Indien ze vanaf 1 november 2017 een nieuwe abonnee introduceren ontvangen ze een korting van 5% op de eerstvolgende aankoop. Deze korting kan maximaal oplopen tot 15 %.

In cijfers:

Aantal verkopen 2017 : 442

Aantal aankopen 2017 : 211

(84 werken betreft Limburgse kunstenaars)

Volgers op Facebook : 130

(de pagina is in 2017 gestart)

Accommodatie

Het door de befaamde Italiaanse architect Aldo Rossi ontworpen gebouw is met zijn markante toren een van de bekendste gebouwen van Maastricht. Een mooi gebouw moet je koesteren. Dat doen we in harmonieuze samenwerking met de Provincie Limburg. Het onderhoud is een constante factor in het dagdagelijkse reilen en zeilen van ons museum. Door goed onderhoud en het inspelen op veranderende eisen kan het gebouw op de juiste wijze in dienst blijven staan van zowel de kunst, haar bezoekers en de medewerkers.

In 2017 zijn de volgende aanpassingen gerealiseerd:

- Renovatie en uitbreiding toiletten begane grond (Ipanema) in samenwerking met MOSA.
- Herinrichting auditorium (meubilair en vitrage)
- Herinrichting corridors begane grond (folderrekken en kapstok)
- Realisatie 3e fase LEDverlichting museumzalen
- Schilderwerk buitentoren en groene stalen balken (grootonderhoud provincie/museum)
- De aanbesteding van de schoonmaak heeft geresulteerd in een verlenging van de samenwerking met de huidige leverancier.

Risico-Inventarisatie & Evaluatie

Het Bonnefantenmuseum ziet het als een belangrijke verantwoordelijkheid om de gezondheid en de veiligheid van werknemers te bevorderen. De RI&E is hiervoor een uitstekend (wettelijk verplicht) instrument. Het Bonnefantenmuseum heeft twee preventie-medewerkers die voor uitvoering van de RI&E zorgdragen. In 2015 heeft een externe Arbodienst de RI&E met plan van aanpak gekeurd en akkoord bevonden. Het

plan van aanpak vormt de basis van waaruit de RI&E up to date gehouden wordt.

De preventiemedewerkers hebben geen vaste afspraken met de directie, maar bespreken zaken indien nodig. Met de PVT heeft er in 2017 twee maal overleg plaatsgevonden en de PVT heeft een overzicht van de incidentmelding ontvangen. De medewerkers worden per mail via de personele mededelingen en via artikelen in de Bon Vivant geïnformeerd. De in 2017 uitgevoerde taken:

- In januari is een instructie ‘werkplek en voorlichting beeldschermwerkplek’ georganiseerd. Naar aanleiding van deze instructie zijn werkplekken aangepast, toetsenborden, stoelen en andere kantoorbenodigdheden aangeschaft.
- In juni zijn de veiligheidsinstructies voor bezoekers en contractors geïntroduceerd. Bezoekers worden bij de CMK ingeschreven en gewezen op de in het museum geldende regels. Contractors schrijven zich in en krijgen een boekje met de geldende regels.
- In juni zijn de geheel gerenoveerde toiletten op de begane grond in gebruik genomen. Het invalidetoilet is nu ook toegankelijk buiten openingstijden van het museum.
- In juni en juli hebben de werknemers deelgenomen aan de workshops “Nooit meer te druk” en “Gelukkig werken”, voortvloeiende uit de uitkomsten van het MTO en de verbeterworkshops.
- Tevens is geïnvesteerd in twee muvman stahulpen voor de Front Office, PBM’s (stofmaskers, overzetbrillen et cetera) en een kachelkje voor de servicebalie.
- Beide preventiemedewerkers hebben in 2017 de vervolgentraining preventiemedewerkers gevolgd.

Het Bonnefantenmuseum is een deels uit publieke middelen gefinancierde instelling. We werken op basis van langetermijndoelstellingen welke niet primair zijn gericht op het creëren van financiële waarden maar op het creëren en het vergroten van maatschappelijke waarden. We willen zo transparant mogelijk opereren richting alle belanghebbenden, waaronder overheid, publiek, fondsen en sponsors. We leggen op allerlei manieren verantwoording af over onze activiteiten en zijn onderworpen aan een veelheid van regels, codes en toezicht.

Vertaald naar risico's leidt dit tot de volgende uitgangspunten:

- Voldoen aan wet- en regelgeving
- Voorkomen van reputatieschade
- Pro-actieve en voorbeeldige houding

Risicobeheersing vormt een integraal onderdeel van onze dagelijkse bedrijfsvoering. Een goede beheersing van risico's en benutting van kansen zijn cruciaal voor het realiseren van strategie en doelen. Kansen en bedreigingen moeten tijdig worden geïdentificeerd en beheerst binnen onze 'risk appetite'.

Wij hanteren het beleid dat de continuïteit van de bedrijfsvoering moet worden gewaarborgd met een gezonde balans tussen risico en rendement. Voor de operationele risico's wordt een beperkte risicoacceptatie gehanteerd. Als het gaat om financiële risico's moet een stabiel financieel beleid met minimale en beheersbare risico's het uitgangspunt zijn. Op het gebied van compliance met wet- en regelgeving hanteren wij een zero-tolerancebeleid.

De directie rapporteert en legt verantwoording af aan de Raad van Toezicht over de opzet en de werking van de systemen voor risicobeheersing en -controle. Op geconstateerde verbeterpunten (externe en/of interne audits) worden verbeteringen doorgevoerd en vervolgens opnieuw getoetst. Door middel van dit proces van periodieke evaluatie blijft het Bonnefantenmuseum de risico's beheersen in een continu veranderende omgeving.

Het Bonnefantenmuseum maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die de stichting blootstellen aan diverse risico's:

- Kredietrisico over debiteuren en overige voordeelingen. Het kredietrisico is geconcentreerd bij een beperkt aantal tegenpartijen.
- Kasstroom- en liquiditeitsrisico
De directie ziet erop toe dat steeds voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan de verplichtingen van de stichting te kunnen voldoen.
- Valutarisico
Het Bonnefantenmuseum loopt valutarisico over transacties die worden uitgevoerd in vreemde valuta. Dit betreft voornamelijk kunst-aankopen.

In het kader van risicomanagement zijn de volgende documenten opgesteld:

“Risico-inventarisatie en risicoanalyse museale ruimten en depots” en “Risicoanalyse Bonnefantenmuseum”. Hierna volgen een aantal mogelijke risico's:

- Schade of diefstal van de collectie
- Uitval van installaties waardoor de vereiste temperatuur en luchtvochtigheid niet gewaarborgd zijn
- Uitval van computersystemen door externe of interne oorzaken
- Door actuele ontwikkelingen op de internationale kunstmarkt kunnen de kosten voor internationaal bruikleenverkeer ten behoeve van eigen tentoonstellingen soms onverwacht veel hoger uitvallen
- Vergrijzing van het personeelsbestand, duurzame inzetbaar is een actueel thema

Genomen maatregelen om deze risico's te beperken:

- Het museum heeft een collectieverzekering en transport- en verblijfverzekeringen afgesloten om het risico van schade of diefstal af te dekken
- Het museum heeft een vrij beschikbaar vermogen om de financiële gevolgen van bovengenoemde risico's op te vangen
- Het museum maakt dagelijks een back-up van de software
- Gericht personeelsbeleid met aandacht voor werkdruk – en werkgeluk

De financiële positie van het Bonnefantenmuseum is toereikend tot goed te noemen. Er zijn geen externe financiële middelen aangetrokken. Het gerealiseerde resultaat 2017 ad € 73.055 negatief ligt in lijn met de begroting 2017 welke sluit op € 75.000 negatief. In 2017 is de financiële positie ten opzichte van 2016 licht afgenomen. Ultimo 2017 is de currentratio van 1,8 ruim voldoende en ligt de solvabiliteit van 0,4 tussen de gewenste 0,25 en 0,5. Beiden zijn hiermee afdoende voor het Bonnefantenmuseum om aan haar verplichtingen op korte en lange termijn te voldoen.

Algemeen

De Personeelsvertegenwoordiging (hierna PVT) en directie hebben in 2017, naast een goede samenwerking en constructief overleg op basis van wederzijds respect en vertrouwen, open met elkaar gesproken over belangrijke zaken die de organisatie betreffen. Voor de PVT is het van groot belang om betrokken te zijn en samen met collega's bij te dragen aan de verdere doorontwikkeling van onze organisatie.

Verkiezingen

De PVT is dit jaar een verkiezingstraject ingegaan. Vanaf juni is de nieuwe PVT gestart met twee leden. Tijdens de plenaire bijeenkomst van 5 juli 2017 heeft de nieuwe PVT zich aan het personeel voorgesteld en aangegeven op zoek te zijn naar het derde lid.

Overleg

Er heeft vier keer regulier overleg met de directie plaatsgevonden. Verslaglegging vond in navolging van de vorige PVT plaats op basis van actiepunten. Er was twee keer overleg met de Raad van Toezicht.

Ontwikkeling

De nieuwe PVT heeft in oktober een introductie cursus PVT/OR gevolgd bij Vlug Adviseurs Amsterdam. Aan bod kwamen de WOR, Introductie Wet op de Ondernemingsraden, Het Andere Werken en de rechten en de bevoegdheden van de PVT. Daarnaast nam de nieuwe PVT deel aan het landelijk Platform Medezeggenschapspraktijk Musea: een informatieve bijeenkomst waar de nodige ervaringen en adviezen konden worden uitgewisseld. Dit jaar was het thema "Vrijwilligersbeleid, wat leg je vast? en de positie van vrijwilligers in de medezeggenschap".

Luisteren

De nieuwe PVT nam in 2017 het initiatief om in overleg te treden met de hoofden van de afdelingen Financiën & ICT, Collectiebeheer en -documentatie, Communicatie & Marketing, Presentatie, Kunstuitleen en Educatie. Tijdens het overleg werd besproken wat er leeft binnen de afdelingen. De opgehaalde bevindingen zijn vervolgens besproken met de directie en de Raad van Toezicht.

Dossiers

- Instemmingsverzoek Front Office, betreffende de formalisering van samenwerking tussen Balie, Museumshop en Kunstuitleen. De PVT heeft het verzoek goedgekeurd.
- De PVT neemt deel aan de werkgroep Het Andere Werken (HAW) en ziet daarbij vooral toe op Arbo- en personeel gerelateerde aspecten.
- RI&E: de PVT heeft overleg gehad met de preventiemedewerkers. De preventiemedewerkers informeren de PVT twee maal jaarlijks over de vorderingen binnen de kaders van het plan van aanpak. Het beleid betreffende medicatie zal nader worden bekeken in 2018.
- Bezoekcijfers, ziekteverzuim en incidentmeldingen werden gemonitord.
- Het reglement van de PVT is aangepast. Vanaf heden zullen de leden van de PVT trapsgewijs aftreden, zodat de continuïteit gewaarborgd is.
- De directie heeft in samenwerking met de PVT een nieuwe Arbodienst geselecteerd en gecontracteerd.

- In samenwerking met de directie is de Code Culturele Diversiteit nadrukkelijker op de agenda geplaatst. Tijdens het Bonnefantens Café is de Code met het personeel besproken en werd hun mening gevraagd aan de hand van vragenkaartjes.
- In navolging van het MTO is er dit jaar verder ingezet op de Double Date. Begin 2018 zal de Double Date in werking treden.
- Het personeelshandboek is in samenwerking met de medewerker Personeel en Organisatie geactualiseerd.

Vooruitblik

Het Bonnefantensmuseum gaat in 2018 wederom een periode tegemoet vol met nieuwe kansen. Het Andere Werken zal worden gerealiseerd, wat voor het personeel een grote verandering zal betekenen. Het museum groeit in haar ambities en dat vereist een derde PVT-lid, dat in april 2018 geworven zal worden.

Het is als PVT essentieel om te weten wat er speelt in de organisatie. Overleg met het personeel is daarom onmisbaar en zal wederom een van de kerntaken zijn van de PVT. Als verlengde hiervan bestaat samen met de directie de intentie om een nieuw MTO uit te zetten, om te evalueren hoe de afgelopen twee jaar zijn verlopen na de uitkomsten van het eerste MTO. Planning: begin 2019.

De overige lopende dossiers zullen verder worden behandeld, waaronder de RI&E, de Double Date en de Code Culturele Diversiteit. Al met al zal het weer een fascinerend jaar worden!

STICHTING COLLECTIE BONNEFANTENMUSEUM

De Stichting Collectie Bonnefantenmuseum is de dato 10 september 2007 statutair opgericht. De statutaire vestigingsplaats is Maastricht. De samenstelling van het Bestuur (ten minste vijf leden) wordt gevormd door drie leden van de Raad van Toezicht (waaronder de voorzitter) en de directie van de Stichting Provinciaal Museum Limburg (Het Bonnefantenmuseum).

De stichting stelt zich ten doel:

- Het in stand houden en uitbreiden van de collectie ter ondersteuning van de belangen van de Stichting Provinciaal Museum Limburg (Het Bonnefanten Museum);
- Het verrichten van alle verdere handelingen, die met vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn, zoals het in stand houden van een aankoopfonds.

De stichting probeert dit doel te bereiken door het verwerven van kunstwerken, die naar het oordeel van de directie van het museum in het verzamelbeleid van het museum passen, teneinde deze aan het museum ter beschikking te stellen voor exposities, onderzoek en publicaties. Door het werven van subsidies, sponsor-gelden, andere bijdragen en het werven van donateurs en begunstigers, alles voor zover daarvoor verworven gelden ten doel hebben het in stand houden en uitbreiden van de collectie, alsmede al hetgeen met het voorgaande rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

De in een jaar aangekochte kunstwerken worden in het jaar van aanschaf direct ten laste van de exploitatie verantwoord. Het eigendom wordt overgedragen aan de Stichting Collectie Bonnefantenmuseum.

De Stichting Collectie Bonnefantenmuseum stelt jaarlijks een jaarrekening op.

Het bestuur van de stichting bestaat ultimo 2017 uit de volgende leden:

- drs. J.H.H. Mans, voorzitter
- drs. J. van den Belt, secretaris
- ir. N.H. Gerardu, penningmeester
- A.J. Huijts
- S.M.E. Holtjer - Mols

Het bestuur van de stichting Collectie Bonnefantenmuseum heeft in 2017 één keer vergaderd. Aan de orde kwam de vaststelling van de jaarrekening 2016.

NEVENFUNCTIES

Nevenfuncties directie

Stijn Huijts, artistiek directeur

Voorzitter Stichting Behoud Moderne Kunst (SBMK)

Lid Raad van Commissarissen Parkstad Limburg Theaters N.V.

Lid Raad van Toezicht Witte de With Center for Contemporary Art Rotterdam

Lid Raad van Toezicht Muziekgieterij Maastricht

Lid bestuur Stichting Collectie Neutelings

Gastcurator Mondriaan Fonds - Prospects

& Concepts

Columnist MGL

Sandra Holtjer, zakelijk directeur

Penningmeester Federatie van Musea in

Limburg (FML) (tot 31.12.2017)

Penningmeester Stichting Behoud Moderne Kunst (SBMK)

Penningmeester Jeugdcultuurfonds Limburg

Lid bestuur Stichting Museumnacht Maastricht

Lid bestuur Stichting Collectie Neutelings

Lid bestuur De Maatschappij

Lid Klankbordgroep Museumkaart -

Museumvereniging

Nevenfuncties Raad van Toezicht

Drs. J.H.H. Mans

Voorzitter koor Studium Chorale Maastricht

Lid Raad van Toezicht Jan van Eyck Academie

Maastricht

Voorzitter Raad van Commissarissen JAHA/

Group Kerkrade

Voorzitter Stichting ESIC Maastricht

Voorzitter Ontw. Mij ENCI

Voorzitter Raad van Toezicht Muziekgieterij

Maastricht

Drs. J. van den Belt

Lid Raad van Commissarissen Accell Group N.V.

Lid Stichting Continuïteit Ahold Delhaize

Lid Raad van Commissarissen N.V. Holmatro

Lid Raad van Commissarissen Attero Holding N.V.

Lid Adviescommissie Limburgs Energie Fonds

Prof. Dr. C.J.M. Zijlmans, Hoogleraar VL

Kunstgeschiedenis en architectuurgeschiedenis

Voorzitter Jury van de Dr. A.H. Heinekenprijs

voor de Kunst

Voorzitter Hulzewé-Wazniewski Stichting

Lid Raad van Toezicht Boekman Stichting

Lid Raad van Toezicht BAK, Basis voor Actuele

Kunst Utrecht

Lid Raad van Toezicht SieboldHuis Leiden

Ir. N.H. Gerardu

Lid Raad van Toezicht Muziekgieterij Maastricht

Mr. Drs. A. Nicolai, Directeur DSM Nederland bv

Bestuurslid VNO NCW

Vicevoorzitter VNCI

Commissaris Chemelot Venture Fund

Commissaris Eneco

Commissaris Brightlands Campus

Lid bestuur Limburgse Werkgeversvereniging

Lid bestuur Nederlandse Bachvereniging

Lid bestuur Wetenschap en Maatschappij

Vereniging van Vrienden van het Bonnefantenmuseum (hierna VVB) is een actieve vereniging die het museum zowel financieel ondersteunt als meer bekendheid geeft en daarnaast tal van activiteiten organiseert voor haar leden. Ultimo 2017 telt de VVB 344 leden.

Het bestuur kwam het afgelopen jaar acht keer bij elkaar. Het bestuur van de Vereniging bestond op 31 december 2017 uit de volgende personen:
Voorzitter: Guido Beckers
Penningmeester: Harry Degens
Secretaris: Irene Raedts-Schreuder
Bestuursleden: Matthia Tacken, Hetty Geursen en Frie Hoekstra

In 2017 heeft het bestuur vier maal overleg gevoerd met de directie van het Bonnefantenmuseum. Onderwerp van gesprek was/is het vormgeven van de gezamenlijke toekomst.

Een deel van de contributiegelden van de VVB wordt gestort in een speciaal fonds, waarmee het museum in staat wordt gesteld aankopen mogelijk te maken. Op deze manier levert de VVB een interessante bijdrage aan de collectievorming van het museum.

De excursie- en activiteitencommissie van de VVB heeft in 2017 twee keer vergaderd. Gedurende het verslagjaar werden voor de leden o.a. de volgende activiteiten/faciliteiten georganiseerd:

- Galeriebezoek Welkenhuizen
- Nieuwjaarsbijeenkomst
- Atelierbezoek Pallieter Hutschemakers
- Presentatie van het aan het Bonnefantenmuseum geschonken beeld (2016):
Mother and child van Edward Lipski
- Kunstlunch in kader van de Neutelingscollectie
- Excursie naar Mons en Grand Hornu
- Museumnacht
- Algemene Ledenvergadering
- Atelierbezoek aan Galerie en Atelier van Desiree Tonnaer Maastricht
- Kunstlunch in kader van de tentoonstelling van Caramelle *Illusion and Revelation*
- Excursie Maankwartier Heerlen
- Excursie Museum Voorlinden
- Meerdaagse excursie naar Documenta Kassel
- Kunstlunch Raymond Pettibon
- Bezoek Galerie Huub Hannen Maastricht
- Atelierbezoek Arjen van Prooijen Maastricht
- Kunstlunch Universiteitsbibliotheek
- Lezing Arjen van Prooijen “Hedendaagse kunst met inhoud, betekenis en concept”
- Dagexcursie Heerlen:
Bezichtigen kunstcollectie Zuyderland ziekenhuis
MURALS wandeling in de binnenstad van Heerlen

4

BALANS PER 31.12 (x €1.000)

ACTIVA	31-12-2017	31-12-2016
	€	€
<i>Vaste activa</i>		
<i>Materiële vaste activa</i>		
Inrichting	622	434
Inventaris	103	73
Automatisering	120	140
	<hr/>	<hr/>
	845	647
<i>Vlottende activa</i>		
<i>Voorraden</i>	28	18
<i>Vorderingen</i>		
Debiteuren	292	295
Belastingen en premies	174	158
Overlopende activa	1.120	751
	<hr/>	<hr/>
	1.586	1.204
<i>Liquide middelen</i>	1.848	2.208
	<hr/>	<hr/>
Totaal activa	4.307	4.077

PASSIVA	31-12-2017	31-12-2016
	€	€
<i>Eigen vermogen</i>		
Stichtingskapitaal	0	0
Fondsen	1.324	1.405
Algemene reserve	332	324
	<hr/>	<hr/>
	1.656	1.729
<i>Voorzieningen</i>		
Voorziening onderhoud	690	665
Voorziening jubileumuitkeringen	28	29
	<hr/>	<hr/>
	717	694
<i>Kortlopende schulden</i>		
Kooptegoeden abonnees	883	919
Vooruitontvangen subsidies	364	146
Schulden aan leveranciers	232	192
Belastingen en premies	114	112
Pensioenpremies	27	22
Overlopende passiva	314	263
	<hr/>	<hr/>
	1.934	1.654
Totaal passiva	4.307	4.077

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2017 (× €1.000)

	Rekening 2017 €	Begroting 2017 €	Rekening 2016 €
BATEN			
Directe opbrengsten:			
Publieksinkomsten	526	496	649
Sponsorinkomsten	223	112	114
Overige inkomsten	264	290	407
	<u>1.013</u>	<u>898</u>	<u>1.170</u>
Indirecte opbrengsten	792	818	776
	<u>1.805</u>	<u>1.716</u>	<u>1.946</u>
Totaal opbrengsten			
Structurele subsidie Provincie Limburg	5.200	5.200	5.156
Structurele subsidie gemeente	3	3	3
Overige (niet structurele) subsidies/bijdragen	763	547	753
	<u>5.966</u>	<u>5.750</u>	<u>5.912</u>
Totaal subsidies/bijdragen			
Financiële baten	2	5	8
	<u>2</u>	<u>5</u>	<u>8</u>
Totaal baten	<u>7.773</u>	<u>7.471</u>	<u>7.866</u>
LASTEN			
Salarislasten	2.778	2.814	2.748
Afschrijvingen	168	165	158
Huur	1.171	1.167	1.148
Aankopen	745	548	957
Overige lasten	2.979	2.848	2.887
	<u>7.841</u>	<u>7.542</u>	<u>7.898</u>
Financiële lasten	4	4	7
	<u>4</u>	<u>4</u>	<u>7</u>
Totaal lasten	<u>7.846</u>	<u>7.546</u>	<u>7.905</u>

Exploitatieresultaat vóór bestemming

	Rekening 2017 €	Begroting 2017 €	Rekening 2016 €
Exploitatieresultaat vóór bestemming	<u>-73</u>	<u>-75</u>	<u>-39</u>
Bestemming:			
Fonds restauratie	0	0	-8
Fonds publikaties	-13	0	-35
Fonds tentoonstellingen	-75	-75	0
Fonds aankopen	7	0	-125
	<u>-81</u>	<u>-75</u>	<u>-168</u>
Mutatie bestemmingsfondsen	-81	-75	-168
Onverdeeld resultaat	8	0	129
	<u>8</u>	<u>0</u>	<u>129</u>
	<u>-73</u>	<u>-75</u>	<u>-39</u>

Analyse realisatie versus begroting

Directe opbrengsten

Door hogere extra inkomsten uit sponsoring voor tentoonstellingen en aankopen, die op het moment van het opstellen van de begroting (nog) niet bekend waren, zijn de directe opbrengsten hoger dan begroot.

Overige (niet structurele) subsidies/bijdragen

De subsidies en bijdragen zijn hoger dan begroot door extra ontvangen bijdragen en subsidies voor aankopen en restauratie. Hier was in de begroting geen rekening gehouden.

Aankopen

De aankopen zijn hoger dan begroot. De extra uitgaven betreffen extra inkomsten specifiek verkregen voor het doen van aankopen. Zie hiervoor ook de toelichting bij directe opbrengsten en overige (niet structurele) bijdragen. De oorspronkelijk begrote kosten voor aankopen zijn vrijwel volledig besteed. De kleine onderbesteding is toegevoegd aan het fonds aankopen.

Overige lasten

De overige lasten zijn licht hoger dan begroot. Opvallende post hierbinnen zijn de verkoopkosten die hoger zijn dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door toekenning van een extra subsidie voor een gezamenlijke marketingcampagne waarvan het Bonnefantenmuseum penvoerder is.

De balans en de de staat van baten en lasten zijn ontleend aan de jaarrekening 2017, waarbij op 29 juni 2018 door RSM Nederland Accountants N.V. een goedkeurende controleverklaring is verstrekt.

WNT- VERANTWOORDING

De bruto bezoldiging van de twee topfunctionarissen van het Bonnefantenmuseum is lager dan het algemene normbedrag van € 181.000 voor de Wet Normering Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector.

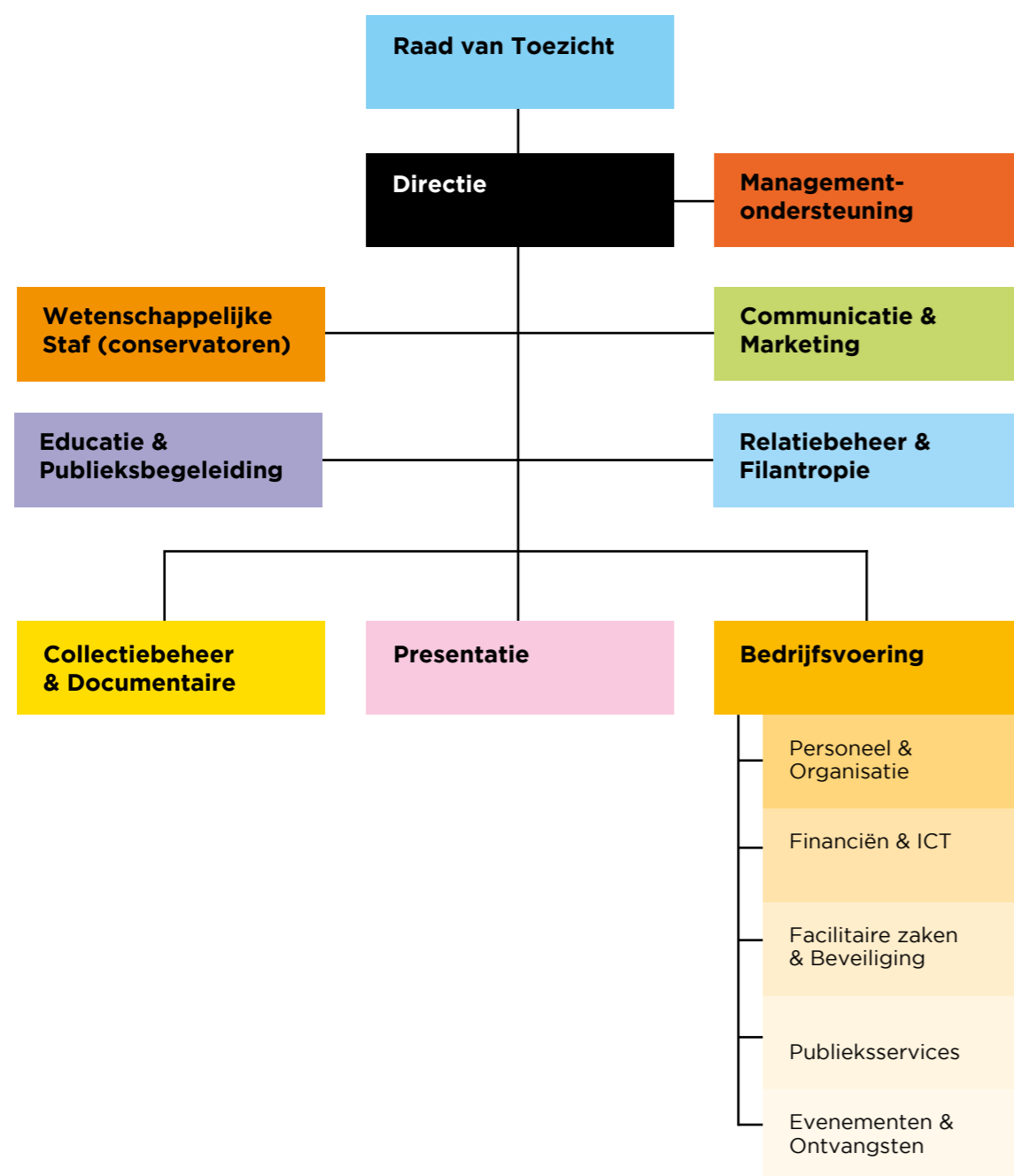
De bezoldiging van de artistiek directeur bedroeg € 150.198 en van de zakelijk directeur € 128.509. De bedragen zijn inclusief pensioenbijdragen.

De leden van de Raad van Toezicht van het Bonnefantenmuseum zijn onbezoldigd.

FORMATIEVE OPBOUW (per 31.12.2017)

	2017	2016	2015	2014	2013
Totaal aantal fte's	31,47	30,74	32,17	34,26	32,60
Aantal fulltime + parttime medewerkers	44	41	39	43	43
Gemiddelde leeftijd	48,52	51,2	50,87	48,93	49,63
Gemiddelde dienstverband (jaren)	13,4	14,73	14,45	13,19	12,93
Aantal fulltimers / deeltijders	14/30	15/26	15/24	17/26	17/26
Gemiddelde (Md) salarisschaal	7,37	8,76	7,76	8,12	8
Aantal mannen / vrouwen	11/33	11/30	11/28	12/31	12/31
Instroom medewerkers	5	3	0	3	7
Uitstroom medewerkers	2	1	4	3	4
Ziekteverzuim %	5,12	8,90	7,86	1,88	3,06
Gemiddelde frequentie p/mw	1,39	1,92	1,50	1,63	2,27
Gemiddelde verzuimduur (dagen)	7,53	13,26	12,66	3,07	4,86
Medewerkers zonder verzuim %	45,65	35,00	30,00	36,00	28,00

ORGANISATIESTRUCTUUR

PERSONEELSBESTAND

Directeur/bestuurder

A.J. Huijts, artistiek directeur
S.M.E. Holtjer, zakelijk directeur

Managementondersteuning

M. van Belkom, management assistent

Wetenschappelijke Staf

P. van den Bosch, conservator hedendaagse kunst
L. Hendrikman, conservator oude kunst

Educatie & Publieksbegeleiding

S. Metsemakers, conservator educatie
I. van Rooy, assistent conservator educatie
A. Vanormelingen, junior coach Young Office
(van 22-02-2017 t/m 31-12-2017)

Communicatie & Marketing

E. Wagemans, hoofd communicatie en marketing
L. Heijmans, senior medewerker communicatie & marketing
M. Hamers, medewerker communicatie & marketing (m.i.v. 01-5-2017)
M. Nijsten - Lardenoye, medewerker relatiebeheer
L. Berlang, erfgoedtalent (tot 29-02-2017)

Collectiebeheer & Documentatie

I. Kentgens, hoofd collectiebeheer en -documentatie
C. Zijlstra, depotbeheerder (tot 01-09-2017)
T. Stet, medewerker behoud & beheer (m.i.v. 21-11-2017)
M. Meisen, registrar collectie
J. Curfs, registrar tentoonstellingen

Presentatie

J. Peeters, hoofd presentaties (m.i.v. 01-05-2017)
J. Peeters, projectleider (tot 30-04-2017)
T. Goossen, projectleider
M. Knapen, projectleider (m.i.v. 01-07-2017)
S. Wewers, project assistent
L. Hovens, project assistent
G. van der Hout, hoofd inrichting (tot 08-08-2017)
R. Brouwer, medewerker inrichting (m.i.v. 01-08-2017 primus inter pares)
F. Salden, medewerker inrichting (m.i.v. 01-08-2017)
M. Schepers, medewerker inrichting
R. Vondenhoff, medewerker inrichting
C. van den Brand, medewerker audiovisuele technieken

Publieksservices – Evenementen en Ontvangsten

A. Bonnier, senior medewerker culturele en commerciële events
M. Meese, medewerker reserveringen en ontvangsten

Publieksservices – Front Office

F. Nijenhuis, medewerker front office (balie) en medewerker publieksservice
S. Corstens - Brok, medewerker front office (balie)
C. van Leeuwen, medewerker front office (balie)
D. Castermans, medewerker front office (balie)
R. Servais, coördinator museumshop
R. Hamers, assistent coördinator museumshop
P. Leenders, medewerker front office (museumshop)
J. Roncken, medewerker front office (museumshop)

Publieksservices – Kunstuitleen

L. Brandts – Rokx, coördinator Kunstuitleen
R. Wilhelmus, medewerker Kunstuitleen (MTB)
J. Blei – Ponjee, dependance beheerder Sittard
I. Lucas, dependance beheerder Roermond
A. Debeye, dependance beheerder Maastricht
I. Neijnens, dependance beheerder Weert
I. Paliska, dependance beheerder Landgraaf
M. Hodzelmans, dependance beheerder Venlo
C. Heldens, dependance beheerder Venlo

Financiën & ICT

M. van der Graaf, controller
G. Bakker, medewerker financiën
P. Lenting, medewerker financiën

Personeel & Organisatie

M. Gerets, medewerker personeel & organisatie

Facilitaire Zaken en beveiliging

G. Baade, coördinator facilitaire zaken en beveiliging
A. Claessens, medewerker facilitaire zaken/inrichting (MTB)

Young Office

R. Berkelmans, L. Beulens, M. Chutijirawong, E. Etrari, N. Geerlings, R. van Halteren, L. Hermans, H. Hesemans, G. van der Heyden, E. Kaland Lindseth, F. Konings, J. Mathy, D. de Mey, E. Mevissen, S. de Oliveira, I. Perez, M. Pfeiffer, R. Picciulin, V. van Slooten, K. Strüder, A. Vucicevic, J. Yeh

Stagiaires

L. Bartholomee, M. van Dam, I. Henssen, N. Keulen, J. Poole, J. Telchuijs, A. Vanormelingen

Vrijwilligers

P. Ackermans, E. Casius, W. Coumans, J. van Dijk, B. Fehmers, H. Gardeneers, M. Geebelen, J. Hamerlinck, M. Hooft, L. Houbiers, C. Huits, M. Lahaye, F. Maassen, J. Meulman, M. Meulman – van Asperdt, M. Nadaud, T. Oirbons, A. Peters – Smeets, E. Peters, R. Schiffers, P. Slegers, A. Smits, T. Vossen, A. van der Zanden

Museumgidsen en museumdocenten: (freelancers)

A. Agasi, F. Benavides, A. v.d. Bund, D. Castermans, J. Casu, M. Greweldinger, L. Hage, C. Hendrix-Vogels, N. Janssen, O. van de Koppel, I. van Lieshout, M. Martens, V. Pinckaers, M. Smeets, M. Vanderputte, A. van der Zanden

UITGAANDE BRUIKLEEN

Uitgaande bruiklenen 2017 – Hedendaagse Kunst

ICH IST EINE EGO-MASCHINE
ERES-STIFTUNG, MÜNCHEN
12 oktober 2016 t/m 4 maart 2017

Inv.nr. 5449
Pawel Althamer
So Genannte Wellen und andere Phänomene des Geistes, 2003-2004
dvd

KOCHI-MUZIRIS BIENNALE 2016
KOCHI BIENNALE FOUNDATION, KERALA
12 december 2016 t/m 29 maart 2017

Inv.nr. 5877
István Csákány
Ghostkeeping, 2012
Hout, wol, katoen, plastic, glasvezel
Zaalkvullende installatie

MARIA
MUSEUM CATHARIJNECONVENT, UTRECHT
10 februari 2017 t/m 20 augustus 2017

Inv.nr. 5684
Ger van Elk
Studie voor Honda Gothic, 1986
Papier, vernis, acryl
150 x 114 cm

MARCEL BROODTHAERS. A RETROSPECTIVE
KUNSTSAMMLUNG NORDRHEIN-WESTFALEN,
DÜSSELDORF
4 maart 2017 t/m 11 juni 2017

Inv.nr. 3512 a-e
Marcel Broodthaers
L'Entrée de l'Exposition, 1974
Paneel, foto, palmen
Zaalkvullende installatie

TEFAF 2017
MECC, MAASTRICHT
8 maart t/m 19 maart 2017

Inv.nr. 5953
Grayson Perry
The Walthamstow Tapestry, 2009
Geweven katoen, acryl, wol, trevira cs, polyester,
zijde
140 x 700 cm

Inv.nr. 5969
Grayson Perry
Memory Jar, 2013
Geglazuurd keramiek
54 x 33 x 33 cm

MELANIE BONAJO - MATRIX BOTANICA
FRANKFURTER KUNSTVEREIN, FRANKFURT AM MAIN
1 juni t/m 27 augustus 2017

Inv.nr. 6061 a-c
Melanie Bonajo
Night Soil #1-#3, 2014-2016
Diverse materialen
Zaalkvullende installatie(s)

ZALIG NIETSDOEN
MUSEUM KRANENBURGH, BERGEN
18 juni t/m 24 september 2017

Inv.nr. 5885
Navid Nuur
'Untitled' (Distant relations between lovers could fail by the lack of your true focus), 1986-2013
Dvd, papier, blaaspijpen
Zaalvullende installatie

PROVINCIEHUIS, MAASTRICHT
5 december 2017 t/m 30 maart 2018

Inv.nr. 6052
William P.A.R.S. Graatsma
Ontwerp en uitvoering grote kubus
280 x 280 x 280 cm

THE MATERIALITY OF THE INVISIBLE
VAN EYCK, MAASTRICHT
29 augustus t/m 26 november 2017

Inv.nr. 5879
Mark Manders
Girl Study, 2013
Hout, epoxy
42 x 13,5 x 25 cm

Inv.nr. 5865
Chaim van Luit
Corner stone, 2013
Dvd, kalksteen
Zaalopstelling

BYE BYE DE STIJL
CENTRAAL MUSEUM, UTRECHT
16 december 2017 t/m 10 maart 2018

Inv.nr. 5861
Mary Heilmann
Rietveld-Remix #1, 2004-2008
Beschilderd hout
64 x 42 x 49,5 cm

Inv.nr. 5862
Mary Heilmann
Rietveld-Remix #2, 2012
Beschilderd hout
64 x 42 x 48 cm

Inv.nr. 5863
Mary Heilmann
Positive – Negative, 2011
Olieverf op doek
127 x 102 cm

NEVER ENDING STORIES
KUNSTMUSEUM WOLFSBURG
29 oktober 2017 t/m 4 maart 2018

Inv.nr. 4842
Marcel Broodthaers
Une Seconde d'Eternité, 1970
16mm film

UITGAANDE BRUIKLEEN (VERVOLG)

Uitgaande bruiklenen 2017 – Oude Kunst

DIE MENAGERIE DER MEDUSA. OTTO MARSEUS VAN SCHRIECK UND DIE GELEHRTEN
STAATLICHE MUSEUM, SCHWERIN
7 juli t/m 15 oktober 2017

Inv.nr. 1750
Otto Marseus Schrieck
De Overval, 1634
Olieverf op paneel
97,5 x 126,5 x 6,5 cm

TEFAF 2017
MECC, MAASTRICHT
8 maart t/m 19 maart 2017

Inv.nr. 3958
Jan van Steffeswert
Anna-te-Drieën, 1500
Notenhout
h. 44,2 cm

Inv.nr. 90 BM
Werkplaats Meester van Elsloo
H. Anthonius Abt, 1520
Gepolychromeerd eikenhout
h. 72 cm

Inv.nr. 4429
Lotharingen
Tronende Madonna met kind, 1325-1350
Gepolychromeerde zandsteen
h. 89 cm

Inv.nr. 3270
Sedes Sapientiae, 1300
Verguld en gepolychromeerd notenhout
h. 75 cm

PIETER POURBUS EN DE VERGETEN MEESTERS
GROENINGEMUSEUM, BRUGGE
12 oktober 2017 t/m 21 januari 2018

Inv.nr. 5857
Pieter Claeissens
Allegorie op de onbevleete ontvangenis, ca. 1550-1575
Olieverf op paneel
150 x 79 x 5 cm

THE MASTER OF MESSKIRCH: CATHOLIC SPLENDOUR DURING THE REFORMATION
STAATSGALERIE STUTTGART
8 december 2017 t/m 2 april 2018

Inv.nr. 4036
Meester van Messkirch
Heilige Werner, 1535-1538
Olieverf op paneel

FOTOCREDITS

p 9 TEFAF aankopen Bonnefantenmuseum - © Harry Heuts
p 17 Zaaloverzicht BACA 2016 Cai Guo-Qiang - © Harry Heuts
p 18 Zaaloverzicht Ton Boelhouwer - © Peter Cox
p 19 Zaaloverzicht Ton Boelhouwer - © Peter Cox
p 20/21 Zaaloverzicht BACA Projects - © Peter Cox
p 22/23 Zaaloverzicht Ernst Caramelle - © Peter Cox
p 23 Zaaloverzicht Ernst Caramelle - © Peter Cox
p 24/25 Katja Mater, *Parallel Planes* 03, 2011 - © Peter Cox
p 25 Zaaloverzicht Illusie en openbaring - © Peter Cox
p 26 Zaaloverzichten Gilbert de Bontridder - © Peter Cox
p 28 Zaaloverzicht Raymond Pettibon - © Peter Cox
p 29 Zaaloverzicht Raymond Pettibon - © Peter Cox
p 30/31 Zaaloverzicht Raymond Pettibon - © Peter Cox
p 33 Zaaloverzicht *De hand van Pierre Kemp* - © Pascale Leenders
p 34 Zaaloverzichten *Verzameling Jacques & Miny Defauwes* - © Peter Cox
p 37 Zaaloverzichten Kahlil Joseph - © Peter Cox
p 38/39 Kahlil Joseph, *Wildcat (Aunt Janet)*, 2016 - © Peter Cox
p 40 Stanley Donwood, *Optical Glade* - © Peter Cox
p 42 Zaaloverzicht Stanley Donwood, *Paintings from A Moon Shaped Pool* - © Peter Cox
p 43 Stanley Donwood, *Apocalyps Maastricht* - © Pascale Leenders
p 44 Zaaloverzicht Collectieopstelling oude kunst - © Peter Cox
p 46/47 Zaaloverzicht Collectieopstelling oude kunst - © Peter Cox
p 50/51 Collectie Neutelings - © Peter Cox
p 52 Pinkpop - © Harry Heuts
p 53 Pinkpop - © Harry Heuts
p 54 Jan van Steffeswert, *Corpus* - © Etiënne van Sloun
p 56 Charles Vos, *Zittende aap* - © Etiënne van Sloun
p 59 Zaaloverzicht BACA 2016 Cai Guo-Qiang - © Harry Heuts
p 66 Bank Giro Loterij Open Dagen Weekend - © Pascale Leenders
p 70 Bank Giro Loterij Open Dagen Weekend - © Pascale Leenders
p 73 TEFAF - © Pascale Leenders (boven)
MuseumNacht Maastricht - © ManorLux (onder)
p 74 INKOM - © ManorLux
p 90/91 Bonnefantenmuseum - © Kim Zwarts

DANK

Begunstigers

Het Bonnefantenmuseum ontvangt meerjarige financiële ondersteuning van de Provincie Limburg, BankGiro Loterij, Mondriaanfonds en DSM. Voor aankopen, tentoonstellingen, educatie, restauratie en onderzoek ontvangt het Bonnefantenmuseum met regelmaat steun van diverse fondsen en bedrijven.

provincie limburg BankGiroLoterij
gesubsidieerd door de Provincie Limburg WIN MEER. BELEEF MEER

Bruikleengevers

Wij danken onze langdurige bruikleengevers: de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, de Fundatie Willem en Jeanne Neutelings, de Stichting Bisschoppelijk Museum, het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap en verschillende privé verzamelingen.

Mecenassen

Wij danken onze mecenassen voor hun (onder) steun(ing), te weten Buro Marcel van der Heyden, Oostwegel Collection: Hotels, Restaurants, Meetings & events, Hago Nederland, Intergarde, Mediaservice Maastricht, Strukton Worksphere Elsloo, Schrijen-Lippertz, Nova Media en diverse andere bedrijven en/of organisaties die anoniem wensen te blijven.

Vrienden

Het museum dankt de Vereniging Vrienden van het Bonnefantenmuseum voor haar steun.

